Массе а мехкий пролетареш, вIашагIкхета!

СЕРДАЛО

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГIАЛГIАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

«СВЕТ» Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР

Газет арадувл 1923 шера денз • ЕРА, 10 август, 1978 шу. • № 95 (5915). • Мах 2 кеп.

КОТБАЬННАРАШТА — СОВГIАТ

Нохч-ГIалгIай АССР Министрий Советеи облсовпрофеи

НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОБЛСОВПРОФЕИ КАРАРА КАРА ТЕЛА ЦIЕ БАЙРАКХ 1978 ШЕРАРЧА ХЬУВКЪАМА ЮРТБОАХАМА ПРОДУКТАШ ДIА-ЮХА КХАХЬАРА 1978 ШЕРА ИЮЛЬ БЕТТА ШОЛЛАГIЧА ИТТ ДИЙНАХЬА ЛЕЛАЯЬЧА СОЦИАЛИСТИЧЕСКИ ЯХЬА ИТОГЕХ ХЬОЖАЯРАХ

1978 шера июль бетта шоллагIча итт дийнахьа 1978 шерарча хьувкъама юртбоахама продукташ дIа-юха кхахьара автоотрядаша лелаяьча социалистически яхьа итогашка а хьежа Нохч-ГIалгIай АССР Министрий Советои облсовпрофои СОЦАМ БУ:

1. 1978 шера июль бетта шоллагIча итт дийнахьа баьча балхах Нохч-ГIалгIай АССР Министрий Советеи облсовпрофеи карара кара тела ЦIе байракхи цхьа эзар сом ахчан премии хьожайойла «Грознефть» объединене технологически транспорта объединене Октябрьски управлене автоотряда (отряда начальник нов. Сахилаев В.)

Ткъо машина йолча автоотрядо юртбоахама продукташ дIа-юха яхьара итт ден задани 115 процент кхоачашъяьй. Списка тIарча цхьан автоколонна дIайихьача тонна-километрашка яьккха йола выработка 201,3 процент хилар.

ПЛАНАЛ СОВГIА ЯЛАТ ДIАЛУШ БА

Дика ялат хьувкъадаьд укх шера МагIалбика района «Ингушский» совхоза къахьегамхоша. ХIанзле чудерзадаьд 2240 совгIча гектара тIара ка бола ялат, хIаьта аьрда даьннар а дог хьоасташ да — 4391 тонн. Даьча лоархIамаша хьахьокх хIара гектара тIара боала хьувкъам планал а коллективо тIанйца хиннача социалистически декхарел а дикка тIех хилар.

КПСС ЦК июльски Пленума решенеша политически къахьегамеи хьинар гIотта а даь, цу Пленуме КПСС Центральни Комитета Генеральни секретара Леонид Ильич Брежнева яьча докладацари хьехамаши выводаши дика кхета а яь, ялат кхедеча «Гигант» яхача ростовски совхоза коллективо дIадоладаь дика гIулакх къоабалдаь хьал а лаьца, шоаш тIанийца хиннача социалистически декхарашка кхы тIа хьажа а хьежа, совхоза механизатораша лаьрхIад Даьхенна планал совгIа ялат дIадала.

Совхоза къахьегамхой дош гIулакхаца айхха дувзаденна да. ХIанзле а пачхаьалкхенга дехкад 2047 тоннал тIех ялат, планагIа 1710 тонн мара ца хиннача. ХIаьта хIанз кхы тIа а планал совгIа пачхаьалкхенга ялат дохкаш я совхоза коллектив.

Мишта вIаштIехьдаьннад совхоза механизаторий уж толакаш даха. Цун керттера маIан да механизатораша, совхоза специалисташа, кулгалхоша ялат дика Iупал дещ хьалхеделга а из кхаьча даьлча сихен ца доIташи чуэцаделга а вIашагIдала шиш йоацаш, вIашн айхха хоттаденна хилар кхетаделга.

Ялат чуэца доладалехьа дикка уйла яь оттаяьча графикагIа дIаболабир совхозе кIи-марс. Теркал ца деш цхьаккха а дитанзар. Механизатораша юкъера яхь, цун итогаш елга, ялат чудерзадеча къахьегачарна эшаш дола хьалаш хьакхоллилга, транспорта болх нийса лелабелга, — дерригa а.

Ялат чуэца доладелча денз цахаддаш болх беш 14 комбайн я совхозе. Комбайнераштa юкъе яьржача социалистически яхье хьалхе лелаеш хьавоагIа Къахьегама ЦIеча Байракхa ордена кавалер Умаров Нуради. Ялат чуэцача цунна нийса хьокхамаш гойт комбайнераша Мержоев ЮшаIас, Додов Илеза, Батыжев Салаудина. Царех хIаране даим тIехкхоачашъю дийнахьа балха нормаш, цул совгIа ялат цIена чуэцарга диллача массарел а белгалагIа хул цар болх баь кха.

ИттлагIча пятилетка хьалхарча шера даьхача къахьегама толамех Къахьегама ЦIеча Байракхa орден яларал совгIа Умаров Нурадена облсовпрофа Сийлен грамота а елар, цул совгIа «Социалистически яхье котваьннар» яха цIи цо лелаю а массехк шу да.

Ялат чуэцарца цхьана совхозе лаьгI ца долийташ дIахьу чах аргIаш дара, доакъар Iалашдара, гурахьа дувргдолча ялатийна лаьтта кийчдара балхаш. Дерригa а балхаш цхьан комплексагIа чакхдахара тIаберзабаь ба совхоза партийни, профсоюзни, комсомольски организацей, специалистий, кулгалхой, механизаторий, ерригача коллектива теркам. Цу деша тIа цар ка а йоал.

СУРТА ТIА: балха итогехи хьалха латтача декхарехи комбайнераш Умаров Нуради Додов Илези (юкъе латтар) дIакхетабеш ва отделене агроном Мужахоев Махьмад (аьттехьа латтар).

И. ПЛИЕВА сурт.

ЯЛАТ ЧУЭЦАР

9 АВГУСТ ТIАКХОАЧАШ

РАЙОНАШ	Чуэца деза кхаш	Чуийцар (га): Дерригa хьекхар	Чуийцар (га): Цу дакъе хьоккхаше а оардаш	Аьрдар (га): Цу дакъе цхьан дийнахьа	Аьрдар (га): Чуэца дезачох ардачун процент	Аьрдар (га): Ялат оардача комбайно дийнахьа оардар	Аьрдар (га): ХIара гектара тIара долла ялат центнерашца	Аьрдар (га): Пач. дохк. ялата плана проц. (хьаж. дуьхе доладаш)
Шелковской	16065	16065	16065	—	100	—	26,7	135
Гудермесски	7540	7540	7540	—	100	—	28,3	121
Наурски	21247	21247	21247	—	100	—	26,4	143
Урус-Мартановски	8365	8209	8200	33	98	0,6	21,3	98
Малгобекски	13990	13660	13082	375	94	6,3	16,9	92
Грозненски	44918	44150	42375	199	94	1,2	23,9	103
Ачхой-Мартановски	5833	5300	5300	59	91	1,3	25,4	85
Шалински	12236	10560	10310	360	84	4,5	22,4	97
Надтеречни	21867	20110	18240	505	83	5,1	20,5	121
Сунженски	25903	24247	21090	870	81	6,7	26,2	89
Ножай-Юртовски	2514	1940	1890	—	75	—	19,5	—
Советски	983	670	670	20	68	2,8	16,6	52
Веденски	1034	607	607	38	59	5,4	17,2	46
Назрановски	11294	8952	6660	420	59	4,2	20,6	54
Республике гIолла	193894	183984	173826	2879	90	3,9	23,6	103

РОСТОВСКИ ОБЛАСТЬ. «Ялат чуэцара — лакха темпаши тIех дикали!» — цу девизах къахьегаш ба кIи-марса деношка «Гащунский» яхача госплемхоза къахьегамхой.

Боахамо декхар тIанийцад укх шера пачхаьалкхенга 18000 тонн ялат дохка а пятилетка задани ханал хьалха кхоачашъе а. Ялат укх шера совдика хиннад, цхьаццадолча кхаш тIара доал юкъера лаьрхIача хIара гектара тIара 40 центнер хургйолаш кIа. Механизатораша, шишша норма кхоачаш а еш, хьинаре къахьег ялат чуэцача.

Дерригa балхаш комплексно ду боахаме. Комбайна тIеххьа хьагулду ча, тIаккха лаьтта оаха отрядаш арайоал кхашка.

Боахама дикагIболча комбайнерех цхьанне И. Ф. Шевченко дош деннад кIимарса хана 12000 тонн ялат чуэца. Ше тIанийцача декхарех ахаш кхоачашдаь ваьннав из. Иван Филипповичаца цхьан комбайна тIа болх беш ва цун воI Юра, цар къахьегаме толам баккхарагIа даьнеи вешиней ловцаш доахаш я Натали (сурта тIа).

Е. НЕДЕРИ сурт. ТАСС фотохроника.

СИЙЛЕ ХИЙЛА ХЬАЛХАЛАТТАРИЙ!

КПСС обкома бюро, Нохч-ГIалгIай АССР Министрий Совет, облсовпроф, ВЛКСМ обком хьежай хьайбай продукташ йоахилга а кийчъелга а айдара тIехьа районашта, колхозашта, совхозашта, фермашта, бригадашта, хьайбаш леладеча болхлошта юкъе лелаеча социалистически яхье 1978 шера ворхI бетта баьча балха итогашка.

Котъаьннарг а ловрхIаш республикански газеташ тIа чIоагIдаьча сийлей Улга тIа яхай:

Районаш:

ШЕЛКОВСКОЙ,

пачхаьалкхенга дулх дохкара шера план 42 процент, шура — 64, тха — 111, фуаш — 202 кхоачашъяь. 1977 шера цу хана хинначунца нийсдича дулх дохкилга 13, фуаш — 26, тха — 17 процент лакхденнад районе.

Цу района еннай социалистически яхье хьалхара моттиг.

НАДТЕРЕЧНИ,

пачхаьалкхенга дулх дохкара шера план 44 процент, шура — 73, фуаш — 100,1 процент кхоачашъяь. 1977 шера цу хана хинначунца нийсдича дулх дохкилга 22, шура — 10, тха — 13 процент лакхденнад районе.

Цу района хьожаьй социалистически яхье шоллагIа моттиг.

Грозненски, Ножай-Юртовски районаша дика болх баьлга белгал а даьккхад.

Боахамаш:

Шелковской района «Коммунизмага бода никъ» яха колхоз;

Сунженски района Ленина цIерагIа колхоз;

Надтеречни района «Минеральный» яха совхоз;

Ачхой-Мартановски района «Самашкинский» яха совхоз»;

Урус-Мартановски района «Гехинский» яха совхоз.

Фермаши бригадаши:

Наурски района Ленина цIерагIча колхоза шурий комплекс;

Ачхой-Мартановски района «Самашкинский» совхоза № 2 йола ферма;

Ножай-Юртовски района Гагарина цIерагIча колхоза шурий ферма;

Урус-Мартановски района Мичурина цIерагIча совхоза шурий ферма,

Сунженски района XIX партсъезда цIерагIча колхоза № 1 йола шурий ферма;

Наурски района «Авангард» яхача совхоза шурий ферма;

Шалински района «Южный» яхача совхоза шурий ферма;

Шелковской района «Красный пахарь» яхача колхоза жа Iуй бригада (вокххагIвола жа Iу А. А. Магамадов).

МагIалбика района ГI. Ахриева цIерагIча совхоза жа Iуй бригада (вокххагIвола жа Iу М. Р. Бахмадов).

Производстве хьалхалаттараш:

шоай доекъошка зоне гIолла тIехдола хьокхамаш дахарех КПСС обкома, НГIАССР Министрий Совета, облсовпрофа, ВЛКСМ обкома карара кара тела вымпелаш хьожаьраш:

Моисеева А. — Шелковской района «Коммунизмага бода никъ» яхача колхоза доярка;

Астамирова А. — Сунженски района «Коммунизмага бода никъ» яхача колхоза доярка;

Исраилова К. — Шалински района «Южный» яхача совхоза доярка;

Даурбекова З. — Назрановски района «Октябра 40 шу» яхача совхоза доярка;

Батукаев У. — Грозненски района «Загорский» яхача совхоза божа Iу;

Автарханов А. — Советски района «Керда вахар» яхача совхоза божа Iу;

Закриева М. — Ножай-Юртовски района XXII партсъезда цIерагIча колхоза Iаьсий леладер;

Арсанова А. — Ачхой-Мартановски района «Лермонтовский» совхоза Iаьсий леладер;

Подлесная Н. — Урус-Мартановски района «Красноармейский» яхача совхоза свинарка;

Орлова Е. — Шалински района «Шалинский» яхача совхоза свинарка;

Хамидов Э. — Наурски района Ленина цIерагIча колхоза вокххагIвола жа Iу;

Алиев В. — Веденски района Орджоникидзе цIерагIча колхоза вокххагIвола жа Iу;

Шуаипов Т. — Надтеречни района «Минеральный» яхача совхоза вокххагIвола жа Iу.

Котбаьннарг лаьрхIаб шоай профессегIа республикански яхьа дерригa хьалаш кхоачашдаь хьайбаш леладеча къахьегаш вола 199 саг — доьркаш, божа Iуй, Iаьсий леладераш, свинаркаш, оалхазараш леладераш, жа Iуй. Цар спискаш кепатохаргья районни газеташ тIа.

ДОТТАГIЛЕН ВIАШАГIКХЕТАР

7 августа КПСС ЦК Генеральни секретарь, СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председатель Л. И. Брежнев Крыме вIашагIкхийтар Румынски коммунистически парте Генеральни секретараца, СРР Президентаца Н. Чаушескуца.

Къамаьл деш КПСС-и РКП-еи юкъера, советскии румынскии халкъашта юкъера тайп-тайпара оагIонаш йолча бувзамий керттерча лостамехи уж дегIадахкара перспективаехи шоашта хетар вIаши дийцар. Л. И. Брежневеи Н. Чаушескуси, белгалдир, тайп-тайпарча доакъошка пайдане гIулакхаш вIаши леладелга дегIадоаладара, къаьстта аьлча, шинна а оагIон боахама бувзамаш дIахо шердаран кIоаргдаран, СЭВ XXXII сессе къоабалаьъ вIаши цхьана гIулакхаш леладара йIаьххача ханара лаьрххIа программаш вIаши ювзара даькъе йоккхий торонаш хилар.

Л. И. Брежневеи Н. Чаушескуси дикка уйла тIаяхийтар арахьарполитически дешашта. Цар белгалдир, хIанзарча хьалашка герз, эггара хьалха дерригa ядерни дар Iодиллара тIадерзадаь низаш бокха лоархIам болаш долга.

Шинна а мехка политика де лерхIа лоархIаме хIама хила а хиннад хIанз да а да дерригача дунен тIа кхохкам кIаьдбара тIема кхохкам кIаьдбелга тIатохар. Иштта белгалдир, паргIатеи шоай лоIамагIен хилара йола, дIаяха йиш йоаца халкъий бокъонаш лелаяра тIехьа, цар чурча вахара цхьакхе юкъегIертара духьала къовсам лоаттабара дерригa машар беза демократически низаш кхотаделга бокха лоархIам болаш долга.

ВIашагIкхетар чакхдаьлар дагардар гуччахьа дIаоалачеи доттагIлени хьале.

Къамаьл деш дакъа лаьцар: советски оагIонгахьара — КПСС ЦК Политбюро члена, СССР кхыча мехкаш царча гIулакхий министра А. А. Громыкос, Политбюро членалла кандидата, КПСС ЦК секретара К. У. Черненкос, КПСС ЦК Генеральни секретара помощника А. И. Блатова; румынски оагIонгахьара — РКП ЦК Политисполкома членалла кандидата, СРР кхыча мехкаш царча гIулакхий министра С. Андрейс, РКП ЦК члена, РКП Генеральни секретара, СРР Президента советника К. Митяс.

(ТАСС).

РСФСР Лакхехьарча Совета сесси

Халкъа лоIами хьашташи хьагойт советски закохаша. ТIеххьарча шерашка дукхагIа беш бола законодательни болх Российски Федераце Лакхехьарча Совето беча балха лостамех цаI ба. Республика пачхаьалкхен Iаьдала лакхерча органа аргIанарча сессе ден повесткана юкъе дихьадар Российски Федераце Лакхерча Совете хоржамаш дарахи РСФСР хьун кодексахи долча закона проектех дола дешаш, хIаьта иштта РСФСР Лакхехьарча Совета Президиума Указаш чIоагIдарах дола дош.

ЙисазлагIа хержача Российски Федераце Лакхехьарча Совета бархIлагIа сесси хилар 8 августе Москве, Йоккхача Кремлевски дворце.

ДIаьхдаь тIоараш детташ тIанийцар депутаташеи хьаьшашеи новкъостий Ю. В. Андропов, А. П. Кириленко, К. Т. Мазуров, Г. В. Романов, Б. Н. Пономарев, И. В. Капитонов, М. В. Зимянин, Я. П. Рябов, К. В. Русаков.

Республика Лакхехьарча Совете хоржамаш дарах долча РСФСР Закона проектах доклад йир цу Закона проект кийчъяра Российски Федераце Лакхехьарча Совета Президиума комиссе председатела, депутата Ю. В. Соловьева Цо белгалдир, законопроекта белгало я цун чу хоржамаш дара кийчо яреи уж чакхдахареи ерригa порядок оттаеш йола ерригa нормаш дIачIоагIъеш хилар. Цу документа чулоацамца я гражданаша шоай хоржамий бокъонаш кхоачашъяра хиланза даргдоаца хьалаш хьадараеш йола йоакхо. Хоржамаш кийчдеча а чакхдоахача а боккха лоархIам бу общественни организацей, къахьегача коллективай, гражданий.

РСФСР Лакхехьарча Совете хоржамаш дарах дола Закон тIаэцарах, аьлар докладчика, керда стимул хургья КПСС XXV съезда решенеш толаме кхоачашъяра тIехьа къовсам лоаттабеча къахьегамхой хьинар айдара, цох хургда Советски халкъ Коммунистически партена, цун ленински Центральни Комитета гонахьа айхха котадалара дола тешал.

Пренешка къамаьлаш даьча депутаташа предложени йоалайир хоржамех дола Закон тIаэца аьнна, белгалдир, Республика Лакхехьара Совет вIашагIтохачеи цун балха тIеи демократически гIулакхаш дIахо дегIадоаладара гIо дерг хилар, общественни, пачхаьалкхен дешашта доал деча къахьегамхой а дукхагIа юкъеоза йиш хулийтаргйолга.

РСФСР Лакхехьарча Совета хоржамаш дарах дола Закон берригаш а раьза а болаш тIанийцар.

РСФСР кердача хьун кодекса проектах доклад йир РСФСР Лакхехьарча Совета юрта боахама йолча комиссе председатела, депутата Д. И. Филатова.

Вай республике, аьлар докладчика, я мехка хьун керттера ресурсаш. РСФСР территоре тIа я Советски Союзерча хьунех 95 процент, хьун бедала 96 процент.

РСФСР кердача хьун кодекса тIа дIачIоагIъю хьун пачхаьалкхен доалахьеи бокъонах, цаI йолча пачхаьалкхен хьун фондах йола керттера положенеш, хьагойт халкъа депутатий моттигерча Советий компентенцеш, хьун рузкъаш юхаметтаоттадара мероприятеш чакхйоахача общественносто лоацача даькъа формаш дегIа а йоалаю дIачIоагI а ю.

Кодекса проекта тIа шерра юкъедихьар гонахьара Iалам лорадара, цунна промышленносто арахувсача хIамаша зе делга соцадара, хьунаш лелаелга лертIа даккхара, хьун ресурсаех дикагIа пайда эцара дешаш.

Ден повестка уж дешаш дийца а дийца депутаташа берригаш а раьза а болаш тIанийцар РСФСР хьун кодекс чIоагIдарах дола Закон.

РСФСР Лакхехьарча Совета Президиума секретара, депутата Х. П. Нешкова докладагIа сессе чIоагIдир РСФСР Лакхехьарча Совета Президиума Указаш тIанийцар лоагIаш дола законаши соцамаши.

Цу тIехь ший болх чакхбаьккхар йисазлагIа хержача РСФСР Лакхехьарча Совета бархIлагIча сессе.

(ТАСС).

X-гIа ПЯТИЛЕТКА КХОАЧАШЪЯЬРЕХ

Укх деношка КПСС Грозненски горкоме гулбаьбар хIанзле еррига пятилетка а кхаь шера а заданеш кхоачашъяь баьнна хьалхалаттараш. Царца вар укх карарча шера юкъ екъалуш, 1 июле, пхе шера план кхоачашъяь ваьнна «Трансмаш» завода сверловщик Бедник Николай Григорьевич а.

Цига ше къамаьл деш цо белгалдаьккхар, хьалха тIехьаюсаш хинна шоай завод хIара бетта заданеш кхоачашъярга янхара социалистически яхь шерагIа йоаржаярах дола КПСС ЦК, СССР Министрий Совета, ВЦСПС, ВЛКСМ ЦК Письмо Iалаьмате боккхача лоархIаме хинна хилар. Цу Письмос дIадехараш кхоачаш а деш коллективерча дукхагIболча болхлоех хIаране къахьегама свсарле лакхъяра шийна къаьстта йола план къоастайир, хIара денна балха норма 140 процент тIеххкхоачашъяра социалистически декхар тIанийцар.

Уж атта доаца декхараш тIеххкхоачашдара ший аьттув балийтача керттерча бахьанех цаI лерхI Николай Григорьевича яхь лелаяра коллективе доагIаш дола къахьегама школе цу деша чIоагIа теркам тIаухийташ хилар.

ТIехдика ший говзал караерзаяь волча цох хIанз кагирхой дика хьехамча а хиннав.

СССР Конституце шу дизарга шоай личии планаш кхоачашъяра шерра къовсам боаржабаьча завода болхлошта юкъе кхы а болаш ба пхе шера заданех лоархIабаь къахьегамхой. Царех ба цунца цхьана механически цехе болх беш бола токараш Соломатин Виктор Иванович, Мудаев Лечи Исмаилович, фрезеровщик Василихин Михаил Васильевич. Шеко яц цар мугIараш тIа-тIа шерлургхиларах.

Объединене чуйоагIача цехашкеи филиалашкеи хIанзле итташ, бIаьш ба кхаь шера, диъ шера, пхе шера заданеш кхоачашъяь баьнараш. Укх шера март бетта рапорташ делар барзкъаш доахача цехерча резчикаша Хумидов Ширвани Алаудиновичеи Исаев Амсутдин Хасанбековичеи пятилетка кхоачашъярах. ХIанз СССР Конституце шу дузача денга, 7 октябре, 1981 шера заданеш кхоачашъяра кхы а доккхагIа дола социалистически декхараш тIа а ийца къахьегаш ба уж.

Ткъаь шера цхьан моттиге къахьегаш а вIаши яхь лелаеш а хьавоагIа уж ши новкъост. Шоай йоккха балха опыт кхо ца еш къоначарна дIалу цар. Коммуниста Исаев Амсутдин Хасанбековича новкъостал лоатталаьча нов. Висантовах хIанз КПСС член хиннав. Ший балха норма хIара дийнахьа 120—130 процент тIеххкхоачашъе вIаштIехьдоал цун.

Объединене партийни, профсоюзни, комсомольски организацеша чIоагIа йоакхо ю яхь шерагIа йоаржаяра, котбаьннараш белгалбахара. Нн. А. И. Исаеви Ш. А. Хумидови шоай пятилеткаш кхоачашъярах «X пятилетка ударник» яха значокаши маьхера совгIаташи луш белгалбаьхаб.

* * *

1965 шера денз Октябрьски Революце орден лелача «Красный молот» заводе къахьегаш хьавоагIа хIанз № 7 йолча инструментальни цеха заточник вола Михайловский Анатолий Иванович. Цу юкъа массехк балха говзал караерзаьй цо. ХIаьта шийна тIадилла моллагIа гIулакх чоалханеи халеи дар аьнна бIу ца къожабеш тIагIертта чакхдоакххаш ва из.

Пятилетка хьалхарча шера денз заводе «ХIара балха денна — дикала Знак» яхача девизагIа лелаеча яхьа юкъе а ваха беттагара беттага ший балха хьокхамаш лакхдеш хьавоагIача Анатолий Михайловича укх шера июнь бетта кхоачашъяьй ший пятилетка.

Ше коммунист хилара тарра нов. Михайловске хьинаре дакъа лоац цеха меттел ерригача завода а общественни вахара юкъе.

* * *

Грозненски производственни швейни объединене коллектив арахецача продукце боарам лакхбарга диллача 1979 шера аьнна белгалъяьча контрольни цифрашка къаьчай. Из толам боаккхача эггара доккхагIа дола дакъа юкъедихьад хIанзле карарча шера меттел ерригача пятилетка а заданеш кхоачашъе карагIдаьннача производстве хьалхалаттараша.

КПСС ЦК ИЮЛЬСКИ ПЛЕНУМА РЕШЕНЕШ КХОАЧАШЪЕШ

ЮРТА БОАХАМ КЕРДАЧА БОАРАМ ТIА БОАККХАРГБА

Республика юрта боахам дIахо дегIабоалабара деналера программа санна тIанийцар Нохч-ГIалгIай къахьегамхоша КПСС ЦК июльски (1978 ш.) Пленума решенеш, «СССР юрта боахам дIахо дегIабоалабарах» яха КПСС ЦК Генеральни секретара новкъоста Л. И. Брежнева цига яь доклад. Цу деша хетаяь укх деношка ерригача городашкей районашкей партийни комитетий пленумаш чакхъяьннай. Цига къамаьлаш даьча берригнеша хьакхайкадир шоаш чIоагIа раьза хинна Пленума решенеш тIанийцалга, уж кхоачашъяра шоаш хоадамбола гIулакхаш чакхдоахаргдолга.

МАЛГОБЕКСКИ РАЙОН

Укх деношка парте Малгобекски горкома пленум хилар. Цига «КПСС ЦК июльски (1978 ш.) Пленума итогехи КПСС ЦК Пленума социамцареи цу пленуме нов. Л. И. Брежнева яьча докладацареи хьадоагIа городской партийни организаце декхарехи» яха доклад яьча парте горкома хьалхарча секретара П. Г. Кащеева белгалдаьккхар, юрта боахам дегIабоалабара даькъе КПСС XXV съездо хьалхашка оттадаь декхараш парте Центральни Комитето лерргIа чакхдоахаш долга.

Юрта боахаме къаьстта дукха дика эргалонаш хиннай КПСС ЦК мартовски (1965 ш.) Пленум хинначул тIехьагIа. Цу юкъа района совхозий керттера производственни фондаш 2,7-зза алсамъяьннай, боахамаш энергеца Iалашделга — 1,8-зза, цхьан гектара тIара чуэца хьувкъам 14, 6 центнерагара 19 центнерга кхоачаш лакхбеннаб. ХIанз цкъан ахаззей дукхагIа доакхх тха, кIезиг-дукха тIакхийттай доахангара йоаккха шура.

Цунца цхьана докладчика а цул тIехьагIа къамаьлаш даьча коммунисташа а дукхагIа теркам тIаугзар динза дисараштеи балха тIа долча кховчамбоацараштеи. Пленуме критика йир хьувкъам чуэцара лерттIа кийчо ца яьчеи гектара тIара геттара кIезига ялат чуэцачеи «Алханчуртский» совхоза, кIи-марс чуферзабелга тIехьдоахача «Советский», «Малгобекский» совхозашта.

Района боахамий экономика тоаяра боахача наьха хьалторо дийра боккхача лоархIаме хIама да укх тIеххьарча шерашка комсаш кхеера йола керда совхозаш хьайр. Бакъда, иштта шоай экономикана специализаци яра массанахьа цхьатарра йоахо ец бац. ДукхагIдолча боахамашка дIа а егIа хIанз дегIайоагIаш йола комсаш воча хьале я. Дукха кхоачамбоацараш да района хьайбай боахаме а.

Пленумо тIанийцача соцамо хьадийхар партийни, профсоюзни, комсомольски, боахама организацешкара юртарча къахьегамхошта юкъе беш бола организаторски массово-политически болх кердача боарам тIа боаккхаш айоелга, укх карарча шера а пятилетка хьалхарча кхаь шера а юртбоахама продукци яккхараи йохкараи оттаяь заданеш тIанийца декхараши ханал хьалха кхоачашделга щеко йоацаш Iалашдара шерра социалистически яхь йоаржаелга, Пленума решенеш шерра наха дIа а йовзийташ уж кхоачашъяра нах оарцагIбоахилга.

СУНЖЕНСКИ РАЙОН

Укхаза чакхъяьннача парте Сунженски райкома пленуме дийцар КПСС ЦК июльски Пленума решенешкареи цига «СССР юрта боахам дIахо дегIабоалабарах» КПСС ЦК Генеральни секретара новкъоста Леонид Ильич Брежнева яьча докладацарей хьадоагIача декхарех дола дош.

Цу хьакъехьа доклад яьча парте Сунженски райкома хьалхарча секретара Г. Г. Самарске белгалдаьккхар, район ший Iалама хьалашка диллача дукха дукхагIа ялат, дулх, шура, баьцадаараш даха йиш йолаш йолга, цхьабакъда юртбоахама продукци алсамъяккхара темпаш парте XXV съездои КПСС ЦК июльски Пленумои дIадехарашка хьежжа йоацилга.

Пленума доакъашхоша теркам тIабахийта дийцар юртбоахама эффективность а лаьттани фермайи культура а лакхъяра дешаш, белгалъяьккхар дIахо йодача хана ма-хулла шерагIа йоаржайинза яргйоаца хьалхалатта опыт, балха тIа хIанз а пайда эцанза йола резерваш. Цхьадолча боахамий экономика бIарчча доакъош зене да, цхьатарра Iалама хьалаш долча а вIаши уллув ядача а бригадай, отделеней, боахамий кхашкара чудахьа беркат дикка эргаш хул. Детташ долча доахана Iул хайра тIакхеташ дац, лоха я хьайбай продуктивность. Пятилетка хьалхарча шин шера паччахьалкхенга баьцадаараши соми бохкара даькъе дикка декхар тIадисад района.

КПСС ЦК июльски Пленума решенеш дег тIара къоабалъяь хьал а лоацаш, района юрта боахам айбара хоадамбола гIулакхаш чакхдаха лаьрхIар пленуме.

НАЗРАНОВСКИ РАЙОН

Лаьттани фермайи культура лакхъяра чотагIа юртбоахама продукци йоаккхилга дикка дегIадоаладар — керттера чулоацам из болаш ир парте Назрановски райкома пленум. Цига КПСС ЦК июльски (1978 ш.) Пленума итогехи дIахо йодача хана юрта боахам дегIабоалабара районни партийни организацена хьалхашка латтача декхарехи доклад яьча парте райкома хьалхарча секретара С. М. Бекова хоадамбола анализ йир юрта боахам дегIабоалабеча латтача гIулакхий.

Пленуме къамаьл даьча массане мукIарал дир лаьттани хьаюаии продукташ йоахилга районе хIанз а лохача боараме хилар, царга дIадодар доагIачул тIех долга. Цунца дийза цар белгалдаьхар гIулакх боккъалгахьа даккхара, балха тIа хIанз а пайда эцанза йола резерваш хьагучаяьхар, коартолаш, шекара свекла, баьцадараш районе дукха дукхагIа дIаде а хьалкхеде а йиш йолга хьагойтар.

Пленума доакъашхоша шоаш тIехьа тIайоагIача хана лаьрхIа декхараш белгалдоахаш къаьстта теркам тIаэзар кхашка а фермашка а деча балхашта шерагIа механизаци йинза, экономика дерригa доакъош рентабельни хулга Iалашдинза дарг ца хилара.

* * *

Цу тайпара дош дувцаш пленумаш хиннай парте Урус-Мартановски, Наурски, Шалийски, Ачхой-Мартановски, иштта кхыча юртарча горкомашкей райкомашкей.

Л. И. Брежнева произведенеех лаьца къамаьл

Л. И. Брежнева язъяь «ЗIамига лаьтта», «Юхадийндалар» яха произведенеш чIоагIа боккха лоархIам болаш я вай общественно-политически а духовни а вахаре. Цар тIа шоаш ма-дарра дувц фашистски Германеца хиннача тIемен тIом дIабаьнначул тIехьагIа боахам юхаметтаоттабареи гIулакхаш. Дика, хоза бувц авторо вай советски нах — шийца цхьана болх беш а тIом беш а хинна бола тIемахой, къахьегамхой. Цу произведеней маIан боккха лоархIам болаш да таханарча вахара гIулакхашта а хьатIайоагIача хана а.

Цудухьа оаха оттаьй Л. И. Брежнева язъяьча произведенешта пропаганда яра болх дикагIа вIаштIехьбаккхара йола план. ХIаьта цу плана тIера ца доалаш болх а бу оаха. Массайолча библиотекашка, клубашка яьй выставкаш: «Коммунизма коталон духьа», «Машара хала наькъаш», кхыяраш. Выставкеш ярал совгIа клубашка, библиотекашка беседаш, обзораш, дешарий конференцеш яьй тIема шераш дагалацарах йолча темаех.

Иштта город Назранерча культура Дворецe сайре йир: «Машара хала наькъаш» яха ча темах. Цигача хьагулбеннабар тIема ветеранаш, «Электроинструмент» яхача завода болхлой, иштта городера кхыбола нах. Цига бар партийни, советски, комсомольски, кхыйолча организацей болхлой. Гулбеннараша ладийгIар Л. И. Брежнева книжкаех йолча обзорни лекцега. Цу хьакъехьа къамаьлаш дир тIема ветеранаша, болхлоша: Имагожев Iалаудина, Кортоев Махьте, Албогачиев Башира, кхыбараша.

Уж произведенеш бахача наха дIайовзийтара дика болх бу тIемеи къахьегамеи сийлен музея директор волча Мальсагов Тухана. Масса йолча хана музее хьачуухараштa йийша ца Iеш нах бахача дIа а ухаш цо лекцеш еш, обзораш, беседаш ю фермашка, тракторни бригадашка, кхашка болх беш бараштa.

Ше тIема ветеран хиларах уж произведенеш йоашхаш кIоарга чулоацам болаш къамаьлаш де вIаштIехьдоал цуй.

М. АУШЕВ,
Назрановски района культура отдела заведующи.

ЛЕНИНСКИ КОМСОМОЛА 60 ШУ ДИЗАРГА

ХЬАЛХАРЧА ПЯТИЛЕТКЕРА ДЕНЗ ДIАДОЛАДЕННА...

Карара 1978 шу советски кагирхошта ший тайпара да. Апреле ВЛКСМ XVIII съезд хиннай, ше хьахинна ди октябре кховзткъазлагIа белгалдоаккхаргда Ленински комсомоло.

Ленински комсомол хила а хиннай, я а я, хург а я Советски Союза Коммунистически парте тешаме гIончей резерви.

Вай общество дегIаухача юкъагIа дега йIовхал, хьаькъал, хьинар, инициатива эшаш хиннача метте хиннай из массаза а.

Социализм хьалъяр духьа лоаттабеча къовсаме историна юкъе сий дола оагIош кIезига язъяьяц Нохч-ГIалгIайчен комсомоло а.

1929 шера январе Ерригсоюзни социалистически яхь йолае аьнна комсомольцашкей кагирхошкей кхайкар «Комсомольская правда». ВЛКСМ ЦК-ас баьча тIахьехама жоп а луш грозненски комсомольски организаце массехк ударни кагирхой бригада вIашагIъеллар промыслашкей заводашкей. Из дар 1929 шера феврале. Комсомольцаш бар уж вIашагIъехкараш. 7 мае Стари промыслай цхьан буровое вIашагIъеллар эггара хьалхара кагирхой образцови буровой бригада. Берригача болхлошта хьокхам телаш яр комсомольско-кагирхой бригадаш. Партийни профсоюзни организацеша чIоагIа мах бора цар балха. 1929 шера 15 июле облсовпрофе хиннача, кагирхошта юкъе болх беча профсоюзни болхлой совещане резолюце тIа йоахар: «Яхье белгалагIа йола моттигаш лийцай кагирхой ударни бригадаша». Бетта задани 19 дийнахьа кхоачашйир Старопромысловски района 5-ча промысла кагирхой ударни бригадо. Цу районерча цхьаькха кагирхой бригадо цхьа вышка ханал хьалха дIаслар эксплуатаце.

ВЛКСМ IX съездага кийчлуча хана «Iаьржа дошув» дукхагIа даккха аьнна оарцагIбаьлар Грознера комсомольцаш. Парте Нохчий обкомо хьаллаьцар цар инициатива. 1930 шера 1 августе кепатеха арадаьлар ВКП(б), ВЛКСМ Нохчий обкома, Чечоблсовпрофа, «Грознефть» яхача треста, «Большевистская смена» яхача газета редакце кхайкарал. Еррига партийни, комсомольски, профсоюзни, боахама организацеш грозненски мехкдаьтта промышленноста берригa болхлой, гIулакхера нах, болх бу кагирхой, ИТР-аш тIахьехар цо мехкдаьтта дукхагIа даккхар, планал совгIа 33 эзар тонн бензин хьадар духьа кхаь бетта дерригa хьинар оарцагIдаккха, комсомола IX-ча съезда совгIата сийрдача мехкдаьтта продуктай цхьа эшелон яла аьнна кхайкаяь грозненски комсомола инициатива хьаллацара. «Парте тIахьехам баьб — мехкдаьтта пятилетка 2,5 шера кхоачашъе, хIаьта из приказ кхоачашде а деза».

Нохчийчен комсомольций инициатива мехка кхыча районашка а хьаллаьцар. 1930 шера 26 августа ВКП(б) ЦК-ас баьча соцам тIа белгалдоаккхар, грозненцашкара хьокхам а ийца цу тайпара поход Бакуи Шахтеи, хIаьта Узбекистане «кIай дошув» дукхагIа даккхар духьа яь хилар.

1930 шера «Ударни бригадашкара — ударни предприятешка!» аьнна лозунг кхайкадир мехка болхлой классо. 1930 шера 1 октябре «Грознефть» яхача треста № 7 йола мехкдаьтта чакхдоаха завод комсомольцаша схарах царга дIаелар. Из яр Грозне эггара хьалхара ударно-комсомольски завод. Боккъонца йола къахьегама энтузиазм хьахьекхар цига Заводской района комсомольцаша. Цу ханалца 460 тонн мара чакх ца доахаш хинна завод хIара бетта 620 тонн мехкдаьтта чакхдаха яьлар. Комсомольски заводера болх ба шоашта яхаш дехар деш заявленеш телар кагирхоша комсомола райкомага.

1932 шера 19 июне комсомольций социалистически яхьахи ударничествахи дола дош дийцар III-ча Нохчий областной партийни конференце. Цу ханале областе хьахиннаяр 114 комсомольски ударни бригада, 4 ударни завод, 2 участок, 3 бурув детта бригада. Городской районашка яхье дакъа лоацаш бар 96 процентага кхачалца бола кагирхой. Промышленносте хьахилар итташ комсомольско-кагирхой хозрасчетни бригадаш, заводий чухьарча планироване бригадаш, и. кх. дI.

1929 шера 18 мае парте Нохчий обкомо Нохчечен комсомольски организацешта тIадиллар шоай уйла цар производствана рационализаци яра, продукци яккхарга дIадодар лохдара, къахьегама овсарле лакхъяра тIаерзаелга. ВКП(б) обкома указанеш кхоачаш а еш, комсомола XI областной конференце 1930 шера ноябре решени йир «Промышленносте рационализацих технически реконструкции еча комсомоло дакъа лацара хьакъехьа». Областерча берригача комсомольцаша чакхдоахача практически гIулакхашта ларде йиллар из решени. 1930 шера алхха Заводской района комсомольцаша 1000 рацпредложени елар довш дола мехкдаьтта кIезигдара.

1931 шера 13 апреле парте Нохчий обкомо яьча решенегIа изобретателий шоллагIа областной конференци хилар. Цо, БРИЗий балха опыт вIашагIа а теха, чIоагIйир Грозненски мехкдаьтта института студентий цIерагIа комсомольца Ткачева хьакхайнаяь рационализаторски счет.

1931 шера 26 мае парте Нохчий обкомо яьча решене тIа йоахар: «Изобретателашта социалистически заказ кийчдара хадданза болхлой предложенеш гулъелга вIаштIехьдаккхара деша мехкдаьттахой областной профсоюзои «Грозненский рабочий» яхача газета редакцей ший ханнахьа хьаллаьца болхлой ударникийи ГНИ студентийи инициатива къоабалйойла». Лоаццача хана ГНИ комсомольцаша гул а яь кийчйир 500 гаргга изобретательскийи рационализаторскийи хьисапера болхлой предложенеш. Цул совгIа, студенташа шоаш елар 25 изобретении рационализаторски предложении, царех дукха яраш производствана юкъейихьар, хIаьта цар йоккха экономически эффект а елар. Къаьстта боккхача лоархIаме хилар турбобура болх эргабаьккха тоабара комсомольцаша Весниней Савченкоси енна рационализаторски предложенеш.

Промыслаштей заводаштей деча новкъостала лоархIамеча формаех цаI хилар производстве керда техникей технологии караерзаечей юкъейоалаечей хана комсомоло хьинаре дакъа лацарах.

1931 шера феврале социалистически промышленноста болхлой Ерригсоюзни конференци хиннача тIехьагIа шерра боаржабаь боккха болх дIаболабир Коммунистически партей Советски правительствай технически прогресс вIаштIехьъяккхара, техника караерзае болхлой класса новкъостал дара. «Техника Iомаяйта нахага» — иштта дар цу хана областерча комсомольций керттерча лозунгех цаI. Эггара хьалха цу болама юхь йолаяьр ГНИ комсомольски организаци яр.

1931 шера мае Баку, Грозне, Москван мехкдаьтта вузий слет хилар Грозне. Цо мехкарча мехкдаьтта вузий преподавателаши студенташи, хIаьта иштта мехкарча Iилма-тохкама институтий болхлой а мехкдаьтта районий инженерно-технически болхлой а тIахьийхар производстве дунен тIа лакхагIча хьокхамашка кхачар духьа лоаттабеча къовсама керте оттара.

Керда техника караерзаяри къахьегами производствои дикагIа вIаштIехьъяккхари духьа лоаттабаьча къовсамо А. Костюченко комсомольски бригада коллективага йиш хилийтар производства керда техника караерзаеи производства къаьст-къаьстача хьокхамашта дунен рекорд оттаеи. Цу бригада опыт вIашагIа а теха, ерригача установкай болхлошта юкъе дIайоаржайир. Из йиза кара а ерзаяь, крекинг-завода коллективо дунен рекорд оттайир керттерча производственни хьокхамашта. Производства керда техникей технологии караерзаечей эргаьккха тоаечей толамаш дахар бахьан долаш «Дунен рекордий завод» яха сийлахьа цIи елар предприятена.

1931 шера 1 апреле парте Заводской райкома инициативагIа крекинг-завода коллективо «Опыта краевой вышкаца» цхьана дийцар дукха ха йоаццаш эксплуатаце дIаеннача предприятешка дунен рекордаш оттаяра тIехьара походаш вIаштIехьъяхарах дола дош. «Молот», «Грозненский рабочий» яхача газеташка гIолла Г. К. Орджоникидзегей Советски Союза болхлошкей кхайкарал дир ший инициатива хьаллацара уж тIахьехаш.

Грознерча промышленни предприятеи гIишлонийи дуккхача бригадашей коллективашей къахьегама овсарле чIоагIа лакх а яь, дунен рекордаш оттайир. Масала, «Алко» яхача атмосферно-вакуумни трубчаткерча Демидова комсомольски бригадо дунен рекорд оттайир сийрда продукташи парафинисти дистиллати хьакъоастаяра. Американски нормагIа ворхI бетта вIашагIйоxка езаш хинна крекинг-установкаш пхе бетта вIашагIъехкар Антипова, Терешина, А. Т. Шмелькова монтажни бригадаша. Цул тIехьагIа дукха ха ялалехьа дунен рекордаш оттайир Къилбаседа Кавказа а мехка а дуккхача предприятешка.

Грозненски мехкдаьттахой инициативагIа дIадоладаьча цу доккхача гIулакха чIоагIа мах бир партей правительствай. СССР-ерча дикагIа волча 300 ударника, цу даькъе Грознера 6 а — С. Т. Кузнецов, В. Т. Бессонов, А. А. Хараев, А. И. Шептукаев, С. Г. Петров, комсомолка Минакова тIехьа — Къилбаседа Кавказерча 26 ударника доазол дехьа баха туристски путевкаш а енна, «Украина» яхача теплоходаца экскурсе бахар Европанаго баккха.

Технически боарами къахьегама хьинари айдалар бахьан долаш вIаштIехьдаьлар мехкдаьтта промышленносте пятилетка ханал хьалха кхоачашъе. 1931 шера марте Грозне мехкдаьттахоша вай мехка эггара хьалхарчарца шин шерей ах шерей, хIаьта цхьадолча хьокхамашта шин шера кхоачашйир пятилетка. Цига доккха дакъа лаьцар комсомольцаша. Уж толамаш дахарах СССР ВЦИК-а Президиумо Ленина орден елар «Грознефть» объединенена. 35 болхлочои ИТР-аи Ленина ордени Къахьегама ЦIеча Байракха ордени елар 1931 шера 21 марта баьча соцамагIа.

Цу низ болча болама сийлахьа оагIош дийнен ебаши я вай деношка. Низ бола техника кара кхаьчача республика комсомольцаша тахан чакхдоах хьалхарча пятилетка новаторашта вIалла дага а ца хинна тайпа мулаш. Цу хана рекордии, цецвоаккхаш доккхий хийтта хьокхамаш хIанз производства массазара норма а хинна дIадахад.

Республика комсомольски организацеша шерра кийчо е йолаяьй ВЛКСМ 60 шу дизара, хьаллаьцад дезача ден сийна ударни вахте отта аьнна мехкарча кагирхоша даь тIахьехамаш. Ленински комсомола юбилейни долча шера задани 7 октябре — СССР керда Конституци тIанийца шу дузаши 29 октябре — ВЛКСМ 60 шу дузаши кхоачашъе лаьрхIад итташ эзараш производственникаша.

Белгал ца даьккхача мегаргдац 300 совгIча зIамигача сагои йоIои, 8 комсомольско-кагирхой коллективо пятилетка кхаь шера план 25 апреле — ВЛКСМ XVIII съезд хьаеллача дийнахьа кхоачашъяь хилар. Съезда башха-дика къахьегама совгIат кийчдир пятилетка кхаь шерей ах шерей план кхоачашъярах рапорт деннача Сунженски райбыткомбината массоли хIамаш тегача комсомольско-кагирхой цехо. Йоккха говзал а котало яккха ловш шоаш хилар а хьахьекхар съездал хьалхарча деношка къоначa доярка ша А. Астамировас (Сунженски района «Путь к коммунизму» яха колхоз) А. Солсановаси (Назрановски района «40 лет Октября» яха совхоз), кхычар.

Г. ЕРЕЩЕНКО,
историе, социологе, филологе Нохч-ГIалгIай Iилма-тохкама института Iилман болхло.

ПЛАНАШИ ХЬАДАЬРАШИ

Маьлха энерги — кхоанен энерги

Тахан дерригача дунен тIа чIоагIа теркам тIаобохийт маьлха энергех пайда эцара проблемана. Энерге цу тайпара теркам шийна тIаувз, хIана аьлча цунах пайда эцаш хьахилац гIар-тата, гонахьара го отехоу производства юхааракхувса зене хIамаш санна йола явленеш, массазарча органически доагора — кIора, мехкдаьтта, газа — яраш санна йоацаш кхоачалургиоацаш дукха я «маьлха доагора» запасаш.

Маьлха энергех пайда эцар чIоагIа лоархIаме хеташ да/вай мехка а. Шера 3000 сахьата малха хьеж Туркмене, Узбекистане, Киргизе, Таджикистане. Цо торо хулийт Маьлха энергех боахама тайп-тайпарча сферашка эффективно пайда эца. Хьаьяи хий дIоахдеш, кхача кийчбеш, юртбоахама продукташ йокъаеш, грунтови дирача хих тух дIадоахаш, фена кондиционировани еш, электроэнерги арахецаш йола маьлха установкаш.

Юкъерча Азерчеи Казахстанерчеи яссалени ахъяссалени шеррача территорех кортамукъа хьайбаш, къаьстта жа, леладара пайда эц. Иштача хьалашка чоалхане декхар да хьайбаш хица Iалашделга, цу районашка практически моллагIча мииниге кIоарга а доацаш гIомараштa кIал лаьтта кIалхара хиш доахккашехьа. Водар фуд аьлча, уж сов дира хилар да. Кортамукъа доахан доажаду дагIенаш караерзара Туркменски ССР Iилмай Академе специалисташа кийчъяьй маьлхо лелаю хийтездерг. Эзар устагIана мала хий лоаттадеча промышленни тайпарча йоккхача маьлха шин хийтездерга йIаьхача хана эксплуатаци яро хьахьекхар уж тешшаме болх беш а лелае хала йоацаш а хилар.

Сов йIайха климат йолча зонашта кийчъяьй шелал хьаю лаьрххIа йола гелиоабсорбционни установкаш. Массехк шу да Туркмене столице кхозза вIаштIардаь цIецош шел а деш, цу тайпара хьалхара установка болх беш йола. Арара температура 45 градус йолаш, цу цIагIа шоза шийлагIа хул.

Украински ССР Iилмай Академе Киевски технически теплофизика институто кийчъяьча цу тайпарча установкаех шерра пайда эцаргба Юкъерча Азе, Кавказа, къулбехьен Украина, Молдаве коммунальни боахаме.

Мехка тайп-тайпарча климатически боахамеи зонашка шерра юкъейоалаергйолча маьлха установкашца лархIа езаш я маьлха хийдIоахдергаш. Ший конструкцега диллача чоалхане йоаца из установка кизга кIал йоалла шаьра йоаржаяь металлически панела хьисапе хIама я, чухьарча оагIон тIа я цун йIовхала изоляци. Цу тайпарча панела чу гIолла дода хий дIоахлу 100° С кхоачаш. ХIаьта установка цхьан квадратни метро дIоахду дийнахьа 100 литр гаргга хий. Цу тайпара установка хIанзлехьа болх беш я Симферополерча пхезза вIаштIаръяьча гостинице. Из газаца болх беш йолча традиционни котельнеца комбинированни я. ХIаьта малх хьежача дийнахьа 60 градусага кхоачаш дIоахдаь хий лу цо. Кхаьла ди деча автоматика болх бе йолайолийт маьлха долча гIонна йола газови горелкаш. Крыма хьалашка кходу доагор 30 процентага кхоач.

Боккха теркам тIабохийт маьлха энерги электрически чунга яккхара проблемана. Тахан из де йиш я йIовхала а атомни а электростанцешна пайда эцача массасарча Iанаратурбинни цикла гIонца, е полупроводникови фотоэлектрически батарейи гIонца.

Шерра дIаяйза йола дунен тIа эггара хьалхара йоккхача маьлха электростанце проект 1960 шера вай мехка оттаьяр. Станце парогенератор лакхача гIалий тIа латт, цунна гонахьа я маьлха зIанараш хадданза гIалий бухье гулъеш йола дукха кизгай отражателаш. Хьахинна Iи электроэнерги хьаеча турбогенератора чуйохийт. Iилмахой тIагIертта къахьегаш ба 100 МВт кхоачаш низал дола йоккха маьлха электростанцеш хьалъяра. Догдоахилга я гарггарча 3 — 4 шера тIехьагIа шерра дIаяржаргйола хьалхара опытни маьлха электростанцеш хьахургхиларга.

Дизза реальни технически декхар хеталу фотоэлектрически элементии — маьлха низ духхьала электрически низага боаккхача приборий кIийлен тIа электростанцеш хьаяр. Космически аренаш тохкаш а караерзаеш а Iоаль цу тайпара йола маьлха энерге преобразователаш кийчъяра а царна эксплуатаци яра а опыт хIанззе а йолаш я вай. Цхьабакъда лаьттарча станцей технико-экономически хьокхамаш хила доагIача тайпара хилийтара, маьлха элементаш хьаярга дIадодар дикка лохде деза.

Лахе дийцача масалаша, бакъдар аьлча, маьлха энергетика дегIаахара дерригa лостамаш чулацац. Вай бIаьшерей тIеххьарча 25 шера духхьал лабораторешка тохкамаш ду хIама хинначара а даьнна хIанз боахаме пайда ийбара этапа тIа даьннад из.

Юрий МАЛЕВСКИЙ,
технически Iилмай доктор.

ВИЗЗА ВОЛА КЪАХЬЕГАМХО

МоллагIа ше каралаьца бола болх цIенен биззаи кхоачашбеш волча сагах каст-каста оалаш хоз визза вола къахьегамхо яха дешаш. Боккха низи маIани долаш да уж, хIана аьлча кхы а дикагIа къахьега дог-уйла хулийт, низ лу цар уж шийна доагIаш волча болхлочунна, цул фу даь эшашагIа да тхо аьнна хетадолийт кIезиг-дукха яхь йолча цун новкъосташта а. Яхье хьалхалаттача шоай новкъоста тIехьакхера оарцагIбоал уж а.

Нохч-ГIалгIай транспортни управлене чуйоагIача автоколонна-1572 водителашта юкъе яьржача социалистически яхье хадданза хьалха а латташ, ший новкъосташта хьокхам телаш волча водителах Мамадаев Iусам Дадаевичах предприяте кулгалхоша каст-каста оалаш хоз из визза вола къахьегамхо ва аьле. Ала а доагIаш уж дешаш цунах оалаш хиларах дола дукха масалаш доаладе йиш я цун балхах лаьца. Ткъаь бархI шу дизад водитель волаш цо болх бу, царех ткъаь шера балха моттиг ца хувцаш хIанз ше волча предприяте къахьегаш ва из. Цу шерашка цхьа бутт, цхьа шу денадац Iусама паччахьалкхен плани тIанийца декхараши толамца кхоачаши тIехкхоачаши ца дещ, яхаш дувц предприяте кулгалхоша.

ДIаяхача пятилетка задани ханал ах шу хьалха кхоачаш а яь, заданел совгIа паччахьалкхен кассе цо дIаделар эзараш сомаш. Иштта хьинаре къахьегаш башха-дика толамаш доахаш ва из укх иттлагIча пятилетка шерашка а. Ше укхаза къахьегаш волча ткъаь шера цхьаккха моттиг нийсъялийтаяц Iусама къахьегамеи финансови дисциплина толхаяь, ший бехкагIа наькъа тIа хьовзам хилийта. Паччахьалкхен план даим толамца кхоачаш а еш, финансови дисциплина цIаккха толхаяь моттиг ца нийсйолийташ хиларах предприятерча автобусий водителашта юкъе эггара хьалхарчарца тешама паспорт делар цунна. Из боккха тешам ба, Нохч-ГIалгIай транспортни управлене КРС болхлой тIахьожам боацаш болх беш ва из. Автобуса хьалхашнахьарча кизга тIа доаллаш тешама паспорт а долаш Грозный—Первомайка яхача маршрутагIа лелаш я из тIаволa «Икарус» № 12-55 ЧИЗ яха автобус. ХIара бетта 28—29-зза рейсагIа арайоал из тIавола автобус. Предприятерча транспортах пайда эцара йолча коэффициентах эггара лакхагIа лоархIачарех я из. Ше хIанз болх беш волча автобуса цхьаккха тайпа текущи а капитальни а ремонт ца еш 400 эзар совгIа километр никъ байтаб Iусамеи цунца цу автобуса тIа болх беш волча Ангаев Салманеи. Цул хьалха хиннача «ПАЗ» яхача автобусага цхьа миллион гаргга километр никъ байтар Iусамеи цун новкъостои иштта капитальни а текущи а ремонт ца еш. Цу масалаша къаьгга хьахьокх шийгарча техникана цо тIехдика доалделга.

Цхьаккха тайпа даккха гIалат доацаш болх а беш, ший планаши тIанийца социалистически декхараши толамца кхоачашдарах шийн гIулакх дизза чакхдаьккха ваьннарг лархIац Iусама. — ХIара советски сага декхар да плани тIанийца декхари кхоачашдар, новкъосташта хьалхашка цIийвала ца везаш болх бар, — йоах Iусама. — Ше къахьегаш волча предприятех, цун коллективах из дог лазаш вале хIаранегара цо хьадеха дезар а иштта къахьегар да, — яхаш дувц цо дIахо. Ше цу принципагIа болх беш ва. Цхьан дийнахьа предприятерча тIехьабусача водителий хьакъехьа дувцаш автоколонна-1572 болхлой юкъара собрани хилар. Цига эггара хьалха къамаьл де дош а ийца Iусама аьлар: «Вайга паччахьалкхен плани пассажирий хьашташи кхоачашде хьаеннай автобусаш, унхаза баьча балхах алали а тел вайна. Хьайх тешам а бенна хьайга дIаеннача техникана лерттIа Iа доал ца дой, паччахьалкхен планаш кхоачаш а ца еш ерригa коллектив тIехьатетташ вале хьо коллективе тарлургвац, хьога цхьаннега яхаш а дац аз яхаш дар, хьо санна барашка а ях», аьнна чакхдалийтар цо ший къамаьл. Къахьегара тIера боацараштa чIоагIа новкъа хилар из къамаьл, хIаьта хьаьнала къахьегаш болча дукхагIбараша къоабал а деш тIанийцар из. Лоацца аьлча, моллагIча производстве товш доацарий, нийслуча кхоачамбоацарий моастагIа ва Iусам.

Иштта волча цун сий а ду лархIа а лоархI автоколоннерча дукхача водителаша. Царна юкъе эггара хьалхарчарца еннай цунна коммунистически къахьегама ударник яха сийлен цIи, авари йоацаш болх беш ва яха пхьоалагIча степена Знак. Укх шера Къахьегама ветеран яха сийлен цIи а луш даим дIалзваьв из предприяте къахьегама сийлен книжка тIа. «Социалистически яхье котваьннар», «НийслагIча пятилетка ударник» яха массехк сийлен Знак я Iусама наькха тIа лепаш. Цкъа санна дуккхаза предприяте сийлен Улга тIа хьалтеха хиннад цун портрет. Цун къахьегама толамаш белгал а доахаш итт-пхийтта сийлен грамота а еннай Iусама.

Мамадаев Iусама автобус лелача маршрутагIа дIа-хьа лелача пассажираша чIоагIа тешал ду цунна.

— Пассажирашца Iимерза, массаза а царна культурно гIуланх деш, хадданза графикагIа ший автобус лелаеш ва Iусам (цун цIи дукхагIболча пассажирашта йовзаш я). — йоах горэлектросета болхлочо Мамчил Валентина Яковлевнас. Иштта дола дика дешаш цох оалаш бараш дукха нийслу пассажирашта юкъе.

Башха-дика производственники организатори хиларах тарра массехк шу хьалха водителий бригадана керте оттавир Iусам. Цун бригада хадданза хьалха латташ хиларца белгала йолаш а яр. ХIанз предприятерча бригадирий Совета председатель волаш ва из. Кхаь-диъ шера халкъа тIахьожама группа член волаш а хиннав. Общественни балха тIа шийна тIадилла декхар цо кхоачаш ца деш, из бехказа вала везаш моттиг а нийсъеннаяц.

Дика производственники общественники хиларал совгIа тешамеи цIенеи новкъост ва Iусам Дадаевич. Цунах дола масалаш а дукха доаладе йиш я. Цхьан дийнахьа смена чакхйоалача хана цун автобус еха сецар. Кхоана слесарашца цхьана ремонт ергъя аьнна, цхьаболча водителаша санна, цIавахача а воалаш вар из. Цхьабакъда цун оамал иштта яц. Шийна хулача халонна духьа предприяте коллектива, иштта ший новкъоста балха тIа хьовзам хулийтаргболаш вац из. КIаьдвалар а салаIар а фуд ца ховш бIарччача бус ремонт йир цо автобуса. Iуйрийна ший напарник тIавеча рейсагIа яха мара ца езаш кийчъяь йола автобус дIаелар цо цунга. Уж санна йола моттигаш дукха нийсъеннай цун балха тIа, цхьабакъда ше бахьан долаш цо хьовзам хилийта-м моттиг нийсъеннаяц. Укх деношка рейсагIа волча хана амортизатор ехар из тIаволча автобуса. Предприяте дIа ца а водаш, автостанце из тоа а яь юха а рейсагIа вахар Iусам Дадаевич. Иштта ханнахьа хьожаш, тоха дезача нулг тохаш, дика доал деш цои цун новкъостои лелаеш йола автобус хIара дийнахьа хулача кхерамзлен хьажаре цкъа юхаерзаяьяц.

Балха тIа тешаме хиларал совгIа нулга цIена а ва из. Укх тиъаьх шера цо финансови дисциплина толхаяь цунна бехк баь цхьа моттиг нийсъеннаяц.

Б. КОСТОЕВ.

ГОРОДО — ЮРТА

АВТОТРАНСПОРТНИКИЙ НОВКЪОСТАЛ

«Чечингстройтранс» объединене коллективо республика юрта боахам дегIабоалабара юкъе доккха дакъа лоац. Предприяте автотранспорта болхлоша хIара шера гIо ду колхозаштеи совхозаштеи ялат чуэцача.

Укх шера ялат дIа-хьа кхуьаш Надтеречни районе 17-еи Грозненски районе 21-еи автомашина я цу предприятера. Цул совгIа хIара шоаттеи кIирани деношка республика колхозашкеи совхозашкеи доаханна доакъар дIа-хьа кхахьа 40—50 машина арайоал цигара.

Сезон йолаялчехьа водителаша хьатташкара элеваторе дIадихьад 5276 тонн ялати бIаьш эзараш тоннаш тайп-тайпара доакъари.

Юртбоахама продукци дIа-хьа кхухьача дика хьокхамаш даьхад водителаша Айдамиров Iийсас, Ермолаев Анатоле, Зюзкин Григоре, Сулейманов Додас, Юнусов Шерване, иштта кхыбараша.

ХIаьта Сунженски района совхозашкеи колхозашкеи болхлой дIа-юха кхувлара хIара денна 4 автобус йохийт объединене.

ЛоархIам беллаш гIо ду автопредприяте болхлоша шоаш шефство лелаеча Сунженски района «Победа» яхача колхоза Центральни хьаттIадолха наькъаши цун гонахьеи тоеча объединене водителаша 930 тонн материалаш тIайнхьай, иштта гIо даьд колхоза агрегаташта ремонт еча а. Цар тоаьй 5 двигатель, хIаьта 3 двигатель тоаеш а я. ХIанз каст-каста предприяте болхлой сомаши моша хIамаши чуэцача гIо де ух колхоза.

Я. БУБНЕНКО.

КЕРДАЧА ТОЛАМАШКА

Экономически обзор

ИттлагIча пятилетка шоллагIа ах пятилетка дIа а йолаяь республика къахьегамхоша деррига шоай низаш тIадерзадаьд КПСС XXV съездо тIанийца социально-экономически программен цунна тIехьарча КПСС ЦК Пленумий решенеши толамца кхоачашъяра.

Заводий, фабрикий, гIишлоний, колхозий, совхозий, транспортнин кхычен организацей коллективаша чIоагIа йоакхо еш дар да пятилетка кхоалагIча шерен бIаррчача пятилеткан планаш толамца кхоачашъяр.

Цу гIулакка тIехьа производственни низалех ма-могга дикагIа пайда эдара, арахеца продукци дикагIа хилийтара, дIадодар геттара кIезига а долаш хьахулаш дар дукхха дукхагIа хилийтара дIахо а производственнии къахьегамен дисциплина чIоагIъяра массе а йолча производственни участкашка тахка а тохкаш юкъеяхувл керда торонаши кхоачамаши.

Пятилетка кхоалагIча шерен бIаррчача пятилеткан планаш кхоачашъяь ца Iеш тIехнхоачашъяр хIара коллектива сийлен декхар да, партийни, советски, боахама, профсоюзнин комсомольскии организацеша хьалхарча даькъе йоакхо е езаш дар а из да.

Хьинар айденна къахьегарах, шерра социалистически яхь йоаржаярах 1978 шера дIабахача ворхI бетта республика социально-экономически дегIайоалаяра даькъе хоадамболлаш дола толамаш даьхад.

Республика промышленность ерригa хьанийцача продукци маьхала яккхара ворхI бетта программа 101 процент кхоачашъяьй, цу даькъе союзни доалахьарча предприятеша 100 процент кхоачашъяьй, республикански доалахьарчар 104,3 процент кхоачашъяьй.

ПланагIа лаьрхIачул совгIа мехнага дIанхаьчай миллионаш сомий маьха продукци. Еррига республика хьанийцача соахка ворхI бетта маьхала яьккхачул 2 процент дукхагIа продукци маьхала яьнкхай укх шера цу юкъа.

Мехкдаьттен гази, электроэнерги яккхара, мехкдаьттахиме продукци, мехкдаьтта аппаратура, тракторни прицепаш, трансформаторни подстанцеш арахецара, хьу хьаараозара, ардакх яккхара, кIир, тIехнахьа дувхаду пазата барзкъаш, халкъа эша кхы дукха тайпа дола товараш кийчдара ворхI бетта план толамца кхоачашъяьй.

Культурно-бытовой гIулакхаштен коа-картен эша товараш арахецара даькъе дикка къахьегама толамаш даьхад промышленни предприятей коллективаща. ДIадахача шера ворхI бетта арахийцарел нийс процент дукхагIа арахийцад уж.

Арахеца продукци дукхагIа хилийтара даькъе дика каьыннай заводийи фабрикайи коллективай. Итт процент е кхы совгIа тIаххийттай арахеца продукци «Промавтоматика» НПО опытни, ацетонови, «Союзавтоматстром» ВНПО опытно-экспериментальни, СССР 50 шу дизара химически заводашка, Грозненски дулха комбинате, кондитерски фабрике.

Белгалданкха дезаш да цу предприятей коллективаша из продукци тIанхетийтай керда производственни низалаш болх бе юкъе а ца йоалаеш.

Цо къаьгга хьахьонх арахеца продукци дукхагIа хилийтара дола кхоачамаш хIара предприяте кIезига ца хилар.

Промышленни предприятей коллективаша дIабахача ворхI бетта дукха балхаш даьд арахеца продукци дикагIа хилийтара, цар дика кхетаду арахеца продукци дика хилар къахьегами материальни ресурсаши кхояр долга, бухсоцаш аьлча дикагIа, мамогга диззагIа халкъа хьашташ кхоачашдар долга.

Ер шу доладелча денз арахецача кхы а пхе тайпарча изделена паччахьалкхен дикала Знак еннай. 1978 шера цхьоалагIча июлага паччахьалкхен дикала Знак йолаш арахецаш 96 тайпара продукци яр: цу даькъе «Грознефтеоргсинтез» производственни объединене 27 тайпара продукци, «Красный молот» заводе — 10, «Чеченингушвино» объединене — 10, швейни производственни объединене 30 тайпара продукци.

Шера тIанийцача социалистически декхарех лаьрхIа хиннача тайпара ерригa арахецача продукцех 25 процент яр паччахьалкхен дикала Знак йолаш я.

1978 шера хьалхарча ах шера тIакхийттай цхьоалагIча категорех арахецаш йола продукци, кIезигьеннай шоллагIча категорех арахецаш йола продукци.

ДIабахача ворхI бетта керттера декхараш кхоачашдара — къахьегама овсарле лакхъяра чIоагIа йоакхо яьй.

Республика ерригa промышленность хьанийцача къахьегама овсарле лакхъяра ворхI бетта план 100,1 процент кхоачашъяьй, цхьан сага лаьрхIача арахеца продукци 1977 шера ворхI бетта хинначул 1,2 процент лакхъеннай, из хул тIанийцача декхарех лаьрхIачул дукхагIа.

Производства эффективность лакх а еш, къахьегама овсарле дикка лакхъяьй «Севкавнефтегазперера б о т к а» производственни объединене, «Промавтоматика» НПО опытни завода, «Пищемаш», ГI. Ахриева цIерагIча «Электроинструмент», мединструмент, ацетонови, «Союзавтоматстром» ВНПО опытно-экспериментальни заводий коллективаша. Цу предприятешка цхьан сага лаьрхIача арахеца продукци пхи процент а кхы дукхагIа а тIаххийттай.

Социалистически экономика дегIайоалаяра долча хьашташа боккха бехктокхам тIабожабу, чIоагIа дисциплина хулга дIадех боахамий ерригача звеньяшкара.

Дукха ха йоаццаш Минске къамаьл деш КПСС ЦК Генеральни секретара, СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председатела новкъоста Л. И. Брежнева белгалдаьккхар планови дисциплина нийса лелаяр, из да, хьалхарча даькъе, ший ханнахьа халкъбоахама план кийчъяр, боахама, республика дерригача доакъошта из дIа-юха нийсъяр.; шоллагIча даькъе, цхьаккха хьонхам къоастабаь боацаш дерригача хьонхамий заданеш кхоачашъе езилга, хIаьта цу гIулакха эшаш дар да белгалдаьр чакхданкхийтара боньонца болен хIара денна болен тIахьожам лоаттабе безилга, планови дисциплина телхаерашкара цIенхаштта хьадеха дезилга, белгалдаьхача хьонхамашта скорректировани е тIертилга, хьонхамаш лохде гIертилга дIаданкха дезилга.

Шерагара шерага республике кIезигагIа хулаш латт продукци маьхала яккхарен къахьегама овсарле лакхъярен планаш кхоачаш ца еш йола предприятеш. Пятилетка йолалуча хана продукци арахецара план кхоачаш ца еш йола предприятеш итт а кхы дукхагIа а хиннаяле. хIанз уж ши предприяти мара яц. къахьегама овсарле лакхъяра план кхоачаш ца еш йола предприятеш кхозза-диазза кIезигьеннай.

Промышленни предприятей балха тIа карагIдийннача дикачарца цхьана кхоачамбоацараш а нийслу цар балха тIа.

Шоаштта оттаьча ассортиментагIа продукци арахецац дукхача предприятеша, продукци маьхала яккхарен къахьегама овсарле лакхъярен планаш кхоачаш а ца еш, тIехьаюсаш коллективаш я.

Продукци маьхала яккхара 1978 шера ворхI бетта план кхоачашъяьяц шин предприяте: «Грознефтеоргсинтез» производственни объединене, Грозненски кога гIирс беча фабрика.

Шийтта предприяте коллективо кхоачашъяьяц къахьегама овсарле лакхъяра ворхI бетта план. Царех я «Терек» яха Нохч-ГIалгIай мебельно-хьун хIамаш еча производственни объединени, рудай йоаца гIишлон материалаш йоахачи чакхйоахачи Карабулакски завода, «Консервплодоовощ» производственни объединене, «Металлотара» завода, Гудермесски горпищекомбината, Червленски чхьагIара завода, кхычар коллективаш.

Изделеш маьхала яхар сомашка, тоннашка, кубически метрашка диллача планови заданеш тIехкхоачашъяь йоллашехьа а деррига заказий номенклатурагIа продукци дIа ца кхухьийташ йола предприятеш а йолаш я республике.

Ер шу доладелча денз промышленни предприятей коллективаша беча балха мах бу потребителий заказаш кхоачашдар чоте а лувцаш, продукци маьхала яккхара план кхоачашъяргa хьежжа. Цу хьонхама план кхоачашъяргa хьежжа боарам болаш я производствах Iалашони кулгалхошта еш йола поощрени, къахьегама коллективай поощрене фондаш. Кердача хьонхамо чIоагIбу ерригача номенклатурагIа заданеш кхоачашъяра бола бехктокхам, чIоагIъю планови дисциплина.

Изделеш потребителашта дIакхахьийтара тIанийца декхараш дизза кхоачашду Ленина орден лелаеча «Грознефть» производственни объединене, Карабулакски химически реагентий завода, «Севкавнефтегазперера б о т к а» производственни объединене, «Нефтехимзапчасть» завода, «Промавтоматика» НПО опытни завода, «Пищемаш» завода, ГI. Ахриева цIерагIча «Электроинструмент» завода, «Трансмаш», ацетонови заводий, кхыча предприятей коллективаша.

Цхьабакъда, ерригa республика хьанийцача продукци маьхала яккхар поставкаш яра заданин декхараши тIехьа дIалаьрхIача укх шера хьалхарча ах шера план 95,1 процент мара кхоачашъяьяц, дIа ца йохьийташ йиса продукци 33,6 миллион сома хилар.

Паччахьалкхен планови дисциплина толхайир Грозненски ремонтно-механически завода, «Грознефтеоргсинтез» производственни объединене, «Терек» яхача Нохч-ГIалгIай мебельно-хьун хIамаш еча производственни объединене, Грозненски кога гIирс беча фабрика, кхы цхьайолча предприятей коллективаша.

Цу предприятей коллективаша потребителашта дIа ца йохьийташ йисар дикка дукха тайп-тайпара продукци.

Беча балха мах беча кердача хьонхамга хьежжа халкъа боахама хIара даькъе, ерригача объединенешка, предприятешка лоархIаме да ший ханнахьа договораш яьтара бола экономически служба бехктокхам айбар. Цу договорех оттаде деза боаггIача боарамагIа хIара бетта, квартале продукци дIакхухьийталга, аттагIен аьттув болашагIен дола заказаш хьанйделга дIадаккха дезаш да. Халкъбоахама хьашташка хьежжа планаш уттаелга нерттера лархIа дезаш да.

Ховш ма-хиллара планови дисциплина чIоагIъеча управлене органаша, боахамий кулгалхоша, экономисташа дакъа лаьца Iеш, ишттa берригача производственнинаша а дакъа лаца деза. Балха моттигашкара къахьегам кхетамца вIаштIехьабаккхарга, кIезигагIа болх ца беш техника латтарга, прогулаши балха хьабахка тIехьабусилген кIезигагIа хиларга хьежжа дикагIа хургьа юкъара нтогаш, кIезигагIа хургьа заказаш кхоачаш ца деш нийслу моттигаш.

ХIаране декхар да къахьегама дисциплина чIоагIъяр, техника дика а лелаеш материалаш кхоьр, хадданза ший квалификаци лакхъяр, керда инициатива юкъекхувлар.

1978 шера ворхI бетта шоай балха тIа дика къахьегама толамаш даьхад республикерча подрядни гIишлошъеча организацеша.

Подрядни организацеша шоай низаца гIишлон-монтажни балхаш дара ворхI бетта план 104 процент кхоачашъяьй, соахка ворхI бетта даьрел 5 процент дукхагIа гIишлон-монтажни балхаш даьд укх шера цу юкъа.

ВорхI бетта план кхоачаш а еш соахкарчул дукхагIа гIишлон-монтажни балхаш даьд «Грознефтехимремонтстрой», «Чечингсельстрой», «Чечингушводмелстрой» трестий, «Росводремстрой» объединене коллективаша.

ДIабахача ворхI бетта къаьстта дика кхаьийгад Нохч-ГIалгIай гIишлошъеча управлене СМУ-11, УМС, «Союзпромэкскавация» треста Грозненски спецуправлене, «Грознефтехимремонтстрой» треста СРСУ-2, СРСУ-4, № 7 йолча треста МУС, «Гидромеханизация» треста СУ, «Орджоникидзетрансстрой» треста СМП-383, «Союзмонтажгаз» треста СМУ-8, «Грознефть» объединене СМУ, «Чечингсельстрой» треста ПМК-557, ПМК-920, «Чечингводстрой» гIишлошъеча управлене ПМК-1, ПМК-2, кхыча организацей коллективаша.

Цхьабакъда, республике хIанз а тIехьа йолаш я гIишлон-монтажни балхаш дара программа кхоачаш ца еши республика юкъара хьокхамаш лохдеши йола подрядни гIишлон организацеш.

ВорхI бетта план кхоачашъяьяц «Жилгражданстрой» треста СМУ-5, СпецСМУ-10, Новогрозненски ТЭЦ-а СУ, «Связьстрой» треста ПМК-209, «Севкавнефтегазстрой» объединене гIишлошъеча управлене СУ-12, СУ-13, «Чечингсельстрой» треста ПМК-921, ПМК-1066, кхы цхьайолча организацей коллективаша.

Керттера фондаш болх бе йоалалийтара даькъе декхар тIадисад гIишлонхошта, дIа ца луш тIехьаяьхай цхьайола объекташ.

1978 шера цхьоалагIча сентябрга эксплуатаце дIаяла еза цхьайола школаш дIа ца ялар кхерам болаш гIулакх да хIанз латташ дар. Цу масалаша хьахьонх гIишлонхоша цу хьакъехьа планови паччахьалкхен дисциплина телхаелга.

Республикерча дукхача гIишлошъеча организацешка пусковни объекташ хьалъеча техника, материальнии къахьегамен ресурсаш тIа ца ерзаеш моттигаш нийслу хIанз а тIехьа.

ГIишлон материалаш зехьа йоаеш йола моттигаш а кIезига нийслац, гIишлош хьалъяра эффективность цо лохъю.

ИттлагIча пятилетка кхоалагIа шу чакхдала юхебисар пхи бутт ба, кхоачашъе езаш йола программа йоккха я. ХIанз къаьгга гуш да хьан мишта кхоачашъю планаши социалистически декхараши, мичахьа мишта я дегIаахара перспектива, малаш ба тIехьабусараш, хIана бус уж тIехьа, малагIча участкашка дукха йоахаю кирпишк, нийслу кхоачамбоацараш.

Итогий анализ а еш кулгалхойи специалисташи декхарийла ба производства эффективности балха дикали ерригача звеньяшка лакхъяра теркам тIабахийта, тIехьабусараштa новкъостал де, болх тIехьатетташ барашкара дукхагIа хьадеха.

Парте дIадехаш дар да бе боагIача боарамагIа болх бе Iомалуга, цкъа хьалхабувлаш, тIаккха тIехьабусаш болх белга дIа а даьккха боарамагIа болх белга закон а хинна дIаотта деза. Паччахьалкхен дисциплина чIоагIа нийса а лелаеш, болх дика бу моттийтара гIулакх леладераштa, заданех атто лехараштa, "планаш кIезигъяра скорректировани яра гIулакх де гIертараштa яла йоагIаш йола оценка яла еза.

ИттлагIча пятилетна юхейисача ханара йоккха программа толамца кхоачашъяра хIара коллективо, хIара къахьегамхочо де дезаш дар да кхы а чIоагIагIа низ тIабахийта къахьегилга, хьинар айдаь творчески болх белга, производствах эффективностъ дикали лакхъяра белгалдаьхараш кхоачашдара тIагIертта къовсам а лоаттабеш инициативах юкъекхувлилга.

План нийсен йиззан кхоачашъяра тIалатта бехктокхам боккха хилар наха дIанхетабергболаш гIулакх дар хIара коллектива керттерчарех цхьа декхар да.

Производства хIара звенера болх дикагIа вIаштIехьабаккхарга, паччахьалкхен дисциплина чIоагIа хиларга хьежжа толамегIа кхоачашъергья иттлагIча пятилетна кхоалагIча шерен бIарччача пятилеткан заданеш.

П. ГРЕБЕНЩИКОВ,
Нохч-ГIалгIай АССР Статуправлене начальник.

ДОЗАЛ ДЕХЬАРА

ПНР. Польски металлурги дегIайоалаяра боккхача лоархIаме я Советсни Союза технически новкъосталца хьалъеш латта «Котовице» яха комбинат. Цхьа шун ах шун мара даьннадац эгтара хьалхара плавка яь. Тахан комбинато лу дай-мехка болата продукех 20 процентал тIех. Укх шера комбинато 4 миллион тони болати 650 эзар тони прокати яла лерхI халкъа боахама.

СУРТА ТIА: инженераш Ф. Гржуби А. Другалои управлене дистанционни пульт нийсъеш ба.

ЦАФ—ТАСС сурт.

АПН комментареш

ХАРТУМЕ ХИННА ИСПЫТАНИ

Пхе дийнахьа Африка теркам тIалаьттар Судана столицана. Цига хиннача африкански цхьоагIон Организаце членаш долча мехкий паччахьалкхенаштен правительстваштен керте латтарий Ассамблея аргIанарча сессе дакъа лоацаш бар нагахьа мара ца хулча тайпара дукха викалаш. 49 шоай мукъагIарча паччахьалкхенах 30-нел совгIачар шоай президенташи премьер - министраши бахнийтабар Хартуме. Цунца цхьан ОАЕ исторе 15 шера эгтара халагIъярех цаI яр из сесси.

Классови къовсам дегIаахаро, социалистически никъ хержачен къаман дегIаахара даькъе капитализмана ориентаци яьчен паччахьалкхенаштa юкъера дифференциаци иръяларо ерригaфрикански форумий балха Iоткъам ца бе йиш яц. Хартуме хиннадакхелаттарий вIашагIкхетар империализма контрнаступлени яри Чаде. Малхбузен Сахаре, Африкански Роге цо конфликташ гIеттаяри бахьан долаш хьахиннача къаьстта чоалханеча хьалашка чакхъяьлар. Сессера атмосфера сов гIерта хилара бахьан дар, хаьдлаь аьлча дукха ха йоаццаш Заире хинна американо - франко - бельгийски интервенции НАТО Африка ший блока влияни йолча сфера юкъейоалае гIертари. Шоай мукъагIарча паччахьалкхенашта даима йола футтаре я Малхбоалено ЮАР-ча апартеида режимаца цхьан гIулакхаш лелаадари Родезе а Намибе а неоколониалистски марионеточни режимаш хьае гIертари.

ОАЕ Ассамблея Хартуме хиннача сессе цIаькха а бакъдир антиколониализми расисташтa духьаларча къовсама декхараш цхьатарра кхетадари вIашкаувзаш йола низ бола фактор а йолаш юсаш хилар. Африкански кулгалхой цхьа уйла йолаш хилар Родезе партизански къовсам дIахьоча Зимбабве Патриотически фронта. Намибе патриоташта керте латтача СВАПО. Къулбехьен Африка паргIато бахьан къовсам лоаттабераштa гIо делга чIоагIдара деша. Расистски режимаш чIоагIъе гIийртача малхбоален правительствай маневраш хоадамболлаш юхатехар Хартуме. Африкана новкъа хIамеи из ца лархIари санна кхетадир Ассамблея американски конгресс Родезена духьалара экономически санкцеш дIаяха дага долаш хилар, вешта аьлча африканцаша тIа ца нийца «чура урегулировани». Смита расистски режиман Iаьржача коллаборационистийи барт хьаллаца гIертар. ОАЕ хувцалургйоаца курс а йолаш дус Родезена духьала дунеи халкъашта юкъера санкцеш ерригача паччахьалкхенаша цIенхашттa лелаяра наькъаца расисташтa изоляци яр, дукхача халкъий монополешеи Гаргарча Малхбоалерча цхьайолча мехкдаьтта монополешеи духьале еш йола ЮАР-а мехкдаьтта кхахьийтара йола эмбарго чакхйоаккхилга хьадехар.

Малхбузен державаш агрессивно юкъегIертаро Хартуме ира дискуссеш, фабрикански политика тенденцей даькъера тайп-тайпара уйлаш хьоайир. Нигере паччахьалкхенна керте латтача инарала Обасанджос, дукхагIбараштa дагалаттар кхайка а деш, аьлар, Малхбузено Африке еш йола парашутистий десанташ, колониализма ханашна лелаяь «канонеркай политика»’санна мара цо тIаэцаш яц. Ассамблея хьагойтар континента реколонизаци е гIертара, йохаш латта реакционни режимаш хьаллацара ший командовани хургйола «африканцаштa юкъера чудахара низаш» вIашагIдохкара даькъера НАТО планашта духьалара шоай мукъагIарча паччахьалкхений шерра оппозици.

Из шоаш дагакхоаба хIама ОАЕ байракха кIал гучадаккха гIортар бIаргагуш хIама-ца хулаш декар. Паччахьалкхенаштa керте латтарий Ассамблея дIакхайкадир, африканцашта юкъера низаш хьаде тарлургда духьал ОАЕ керттера декхараш, эгтара хьалха Къулбехьера расистски режимаш дIаяхари ерригa континент мукъаянкхари, чакхдахарца лаьцца, аьнна.

Бакъда, цхьайолча «къовсама юкъе йоацача» малхбузенгахьа озаш йолча паччахьалкхенаша духьале йора Ассамблейга хоадам беллаш а товча оагIорахьа керчае йиш йоаца а империализмана духьалара решенеш тIа ца ийийта гIерташ. Амма цар вIаштIехьдаланзар шоаш ткъамкIал лаьцарий гIулакхаш хозде а. царна халонаш тIаэттача хана Анголеи Эфиопии эффективно хьаллаьцача СССР, Куба, кхыча социалистически мехкий политика ярчаякха а. Прогрессивни паччахьалкхений кулгалхой цIенхашттa ду хьал баьлар ший мукъацарча Африкана изоляци е, къаман а социальни а даькъе мукъабовлара лоаттабеча къовсамерча тешам болча союзникий — социалистически доттагIлен мехкий новкъосталах а гIох а из яккха гIийртараштa. Малхбузено ше Африка чурча гIулакхаштa юкъегIерташ хилар къайладахьара йолаяь антикоммунистически кампани гуча а йоаккхаш. Мозамбика президента Самора Машела белгалдаьккхар, социалистически мехкаша ду интернационалистски гIо мукъадовлара боламаш хьаллацара, ОАЕ а ООН а уставаш телха а деш леладаьча агрессивни гIулакхашта духьал уттa йийзача паччахьалкхений суверенитет, территоре бIарччал лорадара деш хилар.

Хартуме хиннача вIашагIкхетаро уйлах бохабир африканцашта юкъера конфликташи къовсамаши, Малхбузено а цун реакционни союзникаша а тIалоаттабу координированни Iоткъам ца ловш ОАЕ йохарга доrдоахаш хиннараш. Ассамблея хьахьенхар ший мукъагIара Африка Къулбехьара тIехьхьара расистски бастионаш цIенъяь дIаяханза Iергйоацаш а, прогрессивни паччахьалкхенаш антиимпериалистически принципий кIийлен тIа бокъонца йола африкански солидарность хьаяра лоаттабеча къовсама шоай низаш вIашагIтохаргдолаш а хилар.

Юххьанца денз ОАЕ балха, континент йизза мукъаяккхара, африкански мехкаша цхьан гIулакхаш леладара тIехьа дунеи халкъашта юкъера цар сий лакхдара лоаттабеча къовсамера цун толамий кIийле хиннай уж принципаш. Тахан, цIаккха а ца хиннача тайпара, уж принципаш лораярах тийша я ОАЕ кхел, африкански цхьоагIон кхоане.

Андрей ДОЛГОВ.
(АПН).

ДУНЕН ХАЛКЪАШТА ЮКЪЕРА ЗАМЕТКАШ

ДИКТАТОР РАЬЗА ВАЦ

Никарагуа диктатор Анастасио Самоса дегабуам беш ва. ВIашагIкхийттача Штаташка аргIанара вояж еш волаш, Нью-Мексико яхача городе цунна духьал яьхкаяр Никарагуа деча низаштеи леладеча законах доацача гIулакхаштен духьал болча демонстрантий группаш.

«Тхо раьза дац тхоаща леладераштa — аьнна мухь баьлар Сомосага. — США керда правительство тийшай Никарагуах дувцача дукхача бахълеш доацача хIамаех». Ший массазарча манерагIа никарагуански диктатора дIакхайкадир, Никарагуа латта хьалаш из «малхбузен демократе хьонхам ба», хIаьта Никарагуа цхьанна а законах хила йиш йоацараш леладу яхаш деш дола бехкаш — из са правительства гIулакхаш толхаде лелаю «коммунистически пропаганда».

Американеши тешамеча Iуно эккхийта гIар-тата, США-рча дукхача лоархIаш болча деятелаша а санна, ше малхбузен паргIато хьал а лоацаш, «цIеча кхерамца» къовсам лоаттабеш хиларах дунен общественность тешаяра оттаь аргIанара спектакль я.

Тарлуш да, Самоса ВIашагIкхийттача Штаташка духхьал аргIанара инструктаж яра вийха хилар. Ховш ма дий США цунна хадданза тIема а финансови а новкъостал лоаттадеш хилар, «доазув оттадаьд» яхаш шерра кхайкадой а.

Дукха ха йоаццаш «Насиональ» яхача мексикански газета язйора, экономически социальнии проблемаш къоастаяра дикатора 20 миллион доллар деннад яхаш. 160 эзар доллар-м официальйо совгIата лаьрхIа деннад Самоса герз Iалашдара. ХIаьта хьа мел хецаш дола доллараш диктатора ший мукъагIа дIадахийта йиш йолаш дале, ховш ма дий хIанз хьожадаьраш а цо малагIча гIуланхашта хьожадергда.

Никарагуа хьайнача низ болча антисомосистски болама, ховш да, раьза яц Вашингтон. Из ишта хила дезаш а да, хIана аьлча цу мехка деррига Iалама рузкъа американски монополей бе доалл.

Дуккхача латиноамерикански мехкий непайоазон тIа тIеххьарча хана каст-каста араювл, Анастасио Самоса политически арена тIара ваха мегаш а цунна метта президентски поста тIа США Iомаваь вола цун воI, къаман гварде полковник а хургва, яхаш дувцаш йола заметкаши статьяши.

Фу саг ва Никарагуара «демократи лораергйола» кердавар? Ше ва из мехка столицерча Манагуарча порядкага хьожаш. ТIема форма а ювхаш дола потенциальни президента гIов, ше лоархIавераш гонахьа а болаш, бронетранспортера чура арадаьнна юкъ-юкъе бIаргаго йиш я.

«Папас 800 зIамигача сагах латта батальон еннай сона, со из Iомаеш ва, — доккхал а деш дувцар зIамагIволча Самоса журналисташта. — Никарагуанцашта сатийна вахар Iалашдергдола граждана бе лаьрхIа ва со царех».

Цхьабакъда, латиноамерикански пресса тешал деча тайпара, царна Iомадеш дар да Iаьдала репрессешта раьза боаца никарагуанцаш тоIабар. Ишта хилар укх шера февраль бетта, режимо дерригача къаман забостовка къиза тоIаьча хана. Ше цу тайпара порядок уттаешшехьа, Самоса кхы эхь а ца хеташ заявлени йир Нью-Мексике: моллагIа а ва мегаргва тханцига, тха йехка латта паргIатон хьалаш го.

Деций, хоза къамаьлаш? Чиле фашистски хунтана керте латтача Пиночета дукхазза дийцад цу тайпара хабараш. Из да ший мохк «прогрессеи демократен хьонхам» хетача парагвайски диктатора Стресснера дувцар а. Хетаргахьа, «хьонхаме правитель» хилара ший кандидатура оттае лаьрхIа хила веза хIаначул тIехьагIа никарагуански палач а.

Ю. БОГДАНОВИЧ,
АПН обозреватель.

«СибарегIени Гаьнарча Малхбоалени заказаш — хана хьалхен тIехдикен!» — цу девизагIа къахьегаш я В. И. Ленина цIерагIара Еревански электромашинашъева завода № 20-ча цеха коллектив. БАМ-а гIишлонхошта кхьийтай шу доладелча денз 150 гартта дIа-юха кхувла электростанцеш, Тюмена мехкдаьттахошка кхаьчай 140 совгIа дIа-юха кхувла трансформаторни станцеш.

СУРТА ТIА: дIа-юха кхувла электростанцеш заказчикашта дIаяхьийталехьа.

Сурт Р. АКОПЯНА.
ТАСС фотохроника.

СИБИРСКИ ДАI—КХЕРАМЕ ЛАЗАР

Сибирски язва хоадам болаш долча хьалашка сагага а доалаш дола юртбоахама хьайбашта хула хала дIаюха дувла лазар да. Хьалхарча хана эзараш долча хьайбаштен нахан Iоажал кхихьа из лазар Советски Iаьдала шерашка вай мехка дIададьннад. ХIаьта а гучаювла тарлу вай республика хьайбашта а наха а из лазар хулаш моттигаш, къаьстта индивидуальни боахамашка, хIана аьлча укхаза къайлагIа ий а деш коашка доаду доахан, хIаьта дулх дохк.

Сибирски язва хьоаду кIаргилгий форма йолча къаьсттача микробаша.

Саго дукхагIча даькъе цIагIа леладеча хьайбашка гIолла хул сибирски язва: доаханна, жена, хьаькхарчашта, говраштa гIулакх деш, дийна хьайба туладеш, лохадеш.

Лазар хьоаду хIама сага организма чуйода миччахьа а зIамига а йоккха а чов хиннача гIолла: цIека, шода пордув, биа кхача Iохьа тракт (лазар доалла кхача биача), садоахача моттигашка (микробаш йоахка фо керо чуузарца).

Медицински а ветеринарни а болхлошта хала хул сибирски язва нахага хьадаьнна никъ тахка, хIана аьлча бахархоша дукхагIча хана хьалац шоаш цамогаш дола хьайба дийнад, цун дулх дехкад, аьле. Цунах докха зулам доал.

Микроб цун организма чуяьннача наькъага хьежжа цIена, ченна, пехкашка хул сага лазар.

Сага лазар кхийттачул тIехьагIа ворхI ди даьлча гучайоал цун хьалхара белгалонаш. ЦIека хула тайпа лазар хилча цун белгалонаш гучайоал дегIа гуччахьарча доакъошка (кулгаш тIа, къамарга тIа, юхь тIа, когаш тIа).

Лазар хьоаду хIама дегIа чуяьннача моттиге зувза а зувзаш бола цIе кIаьд боал, 12 — 15 сахьат даьлча цунах цIий бесса хий чу а долаш ахкарг хул. Ахкарг эккх, хий арадоал, цу метте струп тIадоалла кIомарг хул — хьахул сибирски язвенни карбункул оалар. Цунна гоннахьа хьахул керда ахкаргаш. Струп сихха баьдъерз, динбийсен даьлча Iаьржлу.

Карбункуло вIалла лазар дац, цунна гонахьара цIока кIайлу, воспалени йоацаш хул. Цамогаш хиннача хьалхарча сахьаташка унахо саготдеш хилац, алхха динбийсен доалаш лакхлу цун температура 38 — 39 градусага кхоачаш, хьал талха доалу.

Пехкий форма нагахьа мара нийслац. Лазар геттара хала хул, дегIа во хет, кхайкаву, Iоуха мераж цIий а доаллаш хул.

Сибирски язва кхийттар сихха больнице Iовилла веза, хIана аьлча дарба тIехьа доладича, цунах кIезига пайда боал.

Лора хьехамаш

Сибирски язва наха юкъе ца даржийтара де дезар да хьайбашта из лазар хургдоаца хIама дар. Цу гIулакха шерра-шера деррига хьайбашта маьхий детт.

Цхьаккха дича де йиш йоацаш дехк цамогаш дола хьайба дувлгеи дулх ветеринарни лорагара каьхат доацаш дохкилген.

ХIара нах бахача моттиге, колхозе, совхозе хила еза боъонца кийчъяь доахан доаду пункташ, дулх дохка тикаш, хьайбай кашамаш. Сибирски язвах денна бежан ше деннача доагаде деза ший нихь а тIехьа. Бежан денна е дийнача моттиге дезинфекци е еза.

ЧIоагIа лелае еза хьайбай продукташ кийчъеча, царна обработка еча, уж лоаттаечеи реализаци ечеи предприятешка лични гигиена.

Сибирски язва хьадала тарлуча хьалашка хулача наха: зоотехникашта, ветеринарни болхлошта, жен-товарнии шурий-товарнии фермашкарча хьайбаш леладерашта, хьайбай бедала обработка еча предприятей болхлошта шерра шера профилактически маьхий детта деза сибирски язвах цамогаш хинна моттигаш гучаяьннача, бахача наха а.

Ветеринарни болхлой хьажанза дола шоаш доадеча доахана дулх дохкача нахага ра дулх эца мегаргдац, хIана аьлча цу дулхо сибирски язва хьоаде тарлу.

Л. КАБАКОВ,
Республикански санитарно - эпидемиологически станце къаьстта кхерамеча инфекцей отдела лор-эпидемиолог.

Молдавера гагаузаш

«СССР гражданаш Закона хьалхашка цхьатарра ба хьабаьнначa моттигаца, социальни боахамеи хьалаца, моллагІча расах, къамах, кхал-маІа, дийша хиларца, мотт, дынцара гІулакхаш, бу болх, ваха моттиг, кхыдараш моллагІа хиларца дувзадеина хІама доацаш.

СССР граждании цхьатарра бокъонаш хилар Іалашду экономически, политически, социальни, культурни вахара дерригача а доакъошка».

(СССР Конституци 34 статья).

ГІьнна дІаяхача замашка денз Молдаве дахаш да гагаузаш яха къаман-тайпа.

Молдаве советски Іаьдал отталца шоай къаман дешар-йоазув-м хиннадац цар, вешта деша ховш бола ираздараш а геттара кІезига хиннаб. Цу мискашта кач даьллар къели, бокъо ца хилари, культурана тІехьабисари дар.

Деррига овлангара денз хувцаделар Молдаве Советски Іаьдал оттадича денз. Гагаузашка кхаьчар шоай меттала дешар-йоазув, шоай меттала книжкаш кепадеттара йола торо. Республикера цІендаь дІадаьккхар дешар-йоазув цаховлга. Хьахилар гагаузий интеллигенци — лораш, хьехархой, Іилманхой, художникаш, йоазонхой. Цу зІамигача къаман дерригача историе чухь (Молдаве бах 125 эзар гагаузаш, е республике бахача берригача нахах 3.5 процент) эггара хьалха цунга кхаьчар саго саг воацавелгах мукъадовларах, паргІатонах. СССР дерригача халкъашца цхьана къахьега, салаІа, социальни Іалашонах, мах боацаш медицински гІулакххах пайда эца бокъо хиларах йола гаранти. Кхы цхьатарра бокъонашъяршта нийсса гагаузаша а хьинаре дакъа лоац общественни, политически вахара дерригача доакъошка, советски халкъий вежарий дезале паргІатта дегІаахара гагаузашка торо хилар шоай къаман культура. Іаьдаляш лораде а дІаходахьа а. Башалба яхача юрта хьайийлла я бахача эша хІамаш, прикладной искусства произведенеш, къаман барзкъаш гулдаь йола дунен тІа эггара хьалхара гагаузий историко-этнографически музей.

СУРТАШ ТІА: (лакхехьа) Кишиневски пачхаьалкхен университет яьккха гагаузски педагог а йоазонхо а Николай Игнатьевич Бабоглу. Конгазски сайрийнарча юкъерча школа директор волаш болх беш ва из. (Лохехьа): Вулканештски районерча Этулия яхача гагаузий юртара колхозхочун Лефтеров Ильяй дезал.

В. КАПНИНА сурташ.
ТАСС фотохроника.

ДЕШАРА КЕРДАЧА ШЕРА — ХАННАХЬА КИЙЧО

ШКОЛАШ КИЙЧЪЕННАЙ

«Массане юкъара юкъерча дешара школай дешархошта дешар хьехилгеи, кхетам лулгеи уж къахьегамга кийчбелгеи дІахо эргадоаккхаш тоадара хьакъехьа» яхача КПСС ЦК-си СССР Министрий Советои декабре (1977 шу) тІайийца соцам кхоачашбеш махулла къахьийгад тха районе школаш кердача дешара шерага дикагІа кийчъяра. Цу гІулакха ер шу дІадолалуше массе оагІорахьара теркам тІабахийта оттаяь план я тха. ДІанхача шерашка Іалальмате кІезига бар тха районе математикаи, физикаи, химеи, биологеи, цхьацца кхыйолча предметийи квалифицированни хьехархой, хІаьта укх шера цу хьакъехьа дикка болх баь уж кхоачамбоацараш дІадаха вІаштІехьдаьннад тха. Кхычахьара тІабахькача хьехархошта кийчъяь дика кхоачам болаш квартираш я тха, кхачан продукташца уж Іалашбергболаш райпоца дийца даьннад, хІанзлехьа дукхагІа йолча квартирашта Іалашъяьяьннай йоаго хІама. Ремонт а яь кийчъяьяьннай 22 дийнахьарен 4 сайрийнарен йола школа, гороно чуйоагІаш йола берий ши беш. ХІаьта, хІанз тІатеІІа ремонт еш латт № 7 йолча юкъерчен № 23 йолча бІархІшерарчен школашка. Цу школашта ремонт еш йоаллача РСУ кулгалхоша дикеи ший ханнахьеи чакхйоаккхаргья из аьнна дош а деннад тхона.

Районе мел долча укх шера деша даха дезача берий учет яьй, цул совгІа, бархІ классага кхаччалца образовани йоаца 29 шерага кхаччалца ха яьнна нах а дІаязбаь учете ба тха.

Таханарча замо дІадеххача бесса бераш дешарах кхеташи къахьегама тІаккхувши хьалкхедара гІо-новкъостал ду кабинетни системо. №№ 1, 3, 6, 15, 18, 20 йолча юкъерча школашка вІашагІъехка я эрсий меттеи литератураи, математика, физика, химе, биологе, географе кабинеташ. Іалальмате дика кийчъяьй Йоккхача Ачалкхера № 17 йолча юкъерча школера физика кабинет хьехархочо С. М. Чапанова. ХІаьта № 20 йолча юкъерча школе болх беш я Нохч-ГІалгІай АССР заслуженни хьехархочо С. С. Хаматханова кийчъяь йола гІалгІай метта кабинет. Отта а яь чІоагІъяьча планагІа ювл кхыйола школаш а кабинетни системага. Города халкъа образоване отдело шийна могар ду массайола школаш гойтара пособешца Іалашъеш. Цхьабакъда, эсала латт школаш технически средствашца Іалашъяра гІулакх. Вайна ма-харра, технически средствай новкъосталца луш йола урок дешархоша дуккха дикагІа кхетаю. ХІаьта уж средствашца хиларо дикка новкъарло ю хеттача тайпара из болх лелабе а дІабахьа а.

Города халкъа образоване отдело дайм терко ю школашта лерттІа бола кулгалхой лохаш а дІачІоагІбеш а. Иштта, таханарча вахаро дІадеххача бесса школе дешар хьехарен кхетам баларен процесс лела ца ярах хувца бийзар № 17 йолча юкъерча школа кулгалхой. Вайна махарра, хьехархой коллектива толамаш а кхоачамбоацараш а кулгалдара харага хьежжа хул. Из довза а довзаш, цунах кхета а кхеташ хила веза хІара кулгалхо.

ДІадахача дешара шера даьхача толамий а хиннача кхоачамбоацарий а анализ лый оаха, техкад уж гІулакхаш массе оагІорахьара. Дикадараш доаржаде а водарех сихагІа къаста а лаьрхІад оаха. Дийцад хІара хьехархочун балхах лаьца, цунна карагІдаьнначох, карагІа ца доалаш дисачох. Ала доагІа, цу гІулакхо тхона гучадаьккхар методически болх дика дІаоттабаь латтилга №№ 1, 6, 20 йолча юкъерча школашка (директораш Н. Г. Мишенин, В. Ф. Мищенко, С. Г. Зосим), №№ 2, 4 йолча бархІшерарча школашка (Р. В. Гейко, Б. У. Льянов). Цу хьакъехьа дика латт гІулакх № 14 йолча юкъерча школе (И. Цечоев). Дика лелабу ший болх № 18 йолча юкъерча школа завуча Л. В. Хайданова.

Тха районе къахьегаш ва 600 гаргга хьехархо. Царна юкъе 23 халкъа просвещене отличник, 4 РСФСР заслуженни хьехархо, 3 НГІАССР заслуженни хьехархо, шиннена еннай «Знак Почета» яха орден, кхаьннена — «За трудовую доблесть» яха медаль.

ТІадоагІача кердача дешара шера хІара школана, хьехархочоа лаьрхІа оттаяь планаш я. Цу планий керттера чулоацам хьехархочун профессиональни кийчон маІан доашхаш ба. Цу хьакъехьа тхоашта хьалхашка латта декхараш дика довза а довзаш хьехархочун профессиональни кийчонга, цун балха стажага хьежжа яьй аттестаци, дукхагІа бола хьехархой шоай говзал лакхъяйта аьнна хьайийллача курсашка бахийтаб.

1978 шера 9 январе гІишлон предприятейи совхозийи кулгалхошца районни конференци йир. ХІара школана тІачІоагІъяь я базови предприятеш. Цу конференце соцамаш кхоачашдеш школаша, совхозаша, предприятеша цхьана кхоачашъе лаьрхІача мероприятей планаш я. Иштта, УБР декхарийла яьй № 20 йолча школа бераша машинаш Іомаергйолаш автодела кабинет хьаслла. ХІаьта совхозаша Іалашъергья школаш машинашца, трактораща. Трактораш Іомаяра вІаштІехьъяьккха ши кабинет я.

МагІалбикеи Надтеречнии районаша шоайла социалистически яхь лелаю. Просвещене даькъе а лелаю оаха социалистически яхь. Цудухьа июнь бетта цигарча районо заведующи В. С. Бетризов хьалха а волаш ена делегаци хилар тхо долча. Тхо мишта кийчлуш да кердача дешара шерага, мишта кийчдаьд аьхки берашка салоІийтилга, мишта лел дешархой производственни бригадай болх, иштта кхыдолчунга хьежар уж.

Июла хьалхарча деношка школай директораши, юртий Советий председателаши, кхыбола нахи болаш тхо а хилар цу районе даха.

Цига ялх школе даха хилар тхо. Кабинеташ кийчъяра гІулакх дика латт цу районе. ХІаране ши-ший опытах, хьалхашка латтача декхарех лаьца дийцар цига. Цу вІашагІкхетаро дика пайда белар.

Парте а пачхаьалкхен а соцам кхоачашбеш цхьоалагІча классай дешархошта махбоацаш дІадала кийчдаь учебникаш Іалашдаьд оаха. ТІехь тІайоагІача хана 2-чеи 3-чеи классашкарча берашта а махбоацаш дІадала книжкаш Іалашдергдолаш да тхо.

Пионерий ЦІагІара, ДСШ, къонача техникий станцера 200 совгІа бер да Каспийски форда тІа салоІаш. Укх шера, каникулий хана, салоІаш 7 эзар совгІа бер да. Могашал тоаеча школерча майдашка дика дІаоттабаь латт болх №№ 3, 18, 20 йолча школашка (директораш В. А. Дорохина, М. М. Яндиев, С. Г. Зосим).

Кердача дешара шера районерча 15 школе бераштa лаьрхІа кийчдеш хургда дІайха даа хІама, хІаьта №№ 3, 18, 19, 20, 12 йолча школашка прогрессивни методагІа — абонементни системагІа кхоабаш хургда бераш.

ХьатІадоагІача кердача дешара шера МагІалбика районерча хьехархоша шоай хьинар кхо ца деш къахьегаргда тІехь тІаккхувш йоагІа тІехье коммунистически сакхетам болаш хьалкхеяра.

А. АЛИРОЕВ,
МагІалбика гороно заведующи.

ІИЛМЕИ ПРАКТИКЕИ

Заводера институт

Мехка автомобильни промышленноста эггара йоккхагІйолча предприяте, М. Лихачева цІерагІча Московски автозаводо арахецача продукце лакха мах баьб — цунна еннай пачхаьалкхен дикала Знак. Дика йовз «ЗИЛ» аьнна марка тІалатта автомобилаш доазол дехьа. Дунен 61 мехка я тахан болх беш зиловски грузовикаш. ЗИЛ даим шерлуш латт, хІанз из Москверча керттерча предприятехи мехка кхыча городашкарча 15 филиалахи латта производственни объединени я.

ЗИЛ-а производственни толамаш доахача кІезига лоархІам болаш яц инженерно-технически кадраш кийчъяра прогрессивни методаш. 15 шу совгІа ха я Москве завода средствай чотагІа хьаяь ЗИЛ-а завод-втуз.

— Болх беш йола инженерни кадраш кийчъяра цу форма ше дика хилар дизза хьахьекхад, — дувц втуза ректора, Ленински преме лауреата, технически Іилмай доктора Александр Акумова. — Экономически, автомобильни, технологически, инженерни факультеташка нийс специальностах кийчбу оаха специалисташ. Хьехара курсо гармонично цкьан таръю теоретически занятеши предприяте цехашка бу практически болхи. Втузовцаш сихха юкъебоагІа производствана, хІаьта шоллагІча курсе дІачубаьлча денз степендел совгІа алапеш а нйду.

Кадраш юкъарчал доацаш предприяте кийчъяр цхьа лоархІаме совле йолаш да: цо торо хулийт производства хьашташи спецификеи йизза теркалъе, студенташта Іилма-технически кердадараш довзийта. Дешар чакхдоалаш тхога кхоач хІама ховш хинна ца Іеш, дика опыт а йола специалист, из ший дипломни балха тІа къестае волалу тха лоархІаме проблемаш.

ХІаьта фу хет ЗИЛ-х цу выпускникашта?

Владимир Лакедемонский, 25 шу дола инженер технолог, [illegible] — Завод-втуз лоархІаме болаш хиннай са хахре. [illegible] Завода производства [illegible] оагІон йиэаха, аз се деша [illegible] хархар сай хургийола професси — литейщик хилар.

Професси харжа торо хинна да Іеш, цул тІехьагІа ходамболаш йола специальность харжа а торо хиларо тІаувза втуза дукха кагий нахи мехкарийи. Иштта втуз яьккха вола инженер-конструктор Алексей Бобров а ва завода проектни бюро болх беш. Ший специальностах дувцаш цо белгалдоах:

— Тха продукце доккхагІдола дакъа тропически мехкашка ух. Цу мехкий климатически хьалашка хьежжа из хилийтар — оаха хІанз кхоачашдеш дола лоархІаме декхар. Иштта, дукха ха йоацаш тха группа кийч а яь производствана юкъейихьай сов тІаьдаьча моттигашка болх бергболча грузовикашта лаьрхІа йола шоай тайпара бензонасосаш. Цу кердачо торо хилийтар двигатель шелъеча системе хьахулаш йола Іанара пробкаш дІаяха.

ДІадахача шера дийша ваьнна Владимир Букреев а ва шийна укхаза еннача знанеех толамца пайда а эцаш болх беш. Цунах лархІа бокъо а йолаш лоархІ эггара дикагІболча инженерех технологех цаІ. ЗИЛ-е ше дешаш хиннача а болх беча а шерашка 30 гаргга рационализаторски предложенеш еннай Владимира. Царех 17 хІанзлехьа производствана юкъейихьа а предприятена итташ эзараш сомаш планал совгІа пайда луш а я.

Втуз йистеяьккхараша хьинаре къахьегаро цІи дІахазийтай цу лакхерча технически дешара заведене: тахан укхаза деша бахка гІертараш хІара моттига ялх саг волаш ба. Заводе болх беш болча инженерех кхоалагІа дакъа втузовцаш хинна ба.

Завода администрацелерхІ дІахо йодача хана хьехара формаш эргаяха: втузе хьаеллача аспирантурас торо хулийтаргья предприяте бокъха Іилма-тохкама болх бе. Шерлу преподавательски состав а — тахханехьа укхаза беча балха юкъезза ба ЗИЛ-а керттера специалисташ, доакъой Іилма-тохкама институтий Іилмахой. 300 саг совгІа бола лакхерча школа педагогаш.

—Предприятешка специалисташ [illegible] — Александр Акулова. — ХІаьта тхона [illegible] тхоай опыта лакха мах баь а мехка кхыча йоккхийча предприятешкахь а [illegible], Красноярске, Ростове, Ленинграде, Пензе, кхыча городашкахь [illegible] тхьяр санна йола втузаш.

Валерий СЕНКЕВИЧ.
АПН корреспондент.

Кхашка къахьегаршта — сакъердам

БЕЗАЧА ХЬАЬШАШКА САННА ХЬЕЖ ЦАРГА

Кхашка болх нхехна ха я хІанз латташ яр. Иштта Малгобекски районе а чакхдоалаш латт хьувкъам чуэцилга, Іалашдеш да хьайбашта лаьрхІа доакъар. Юртбоахама къахьегамхой санна йоакхо е еза гІулакхаш дукха да юрташкарча культура болхлой а.

Ялат кхедерий, баьпадарий бригадашка, хьайбай фермашка къахьегарий культураца дувзаденна дола хьашташ дикагІа кхоачашдара духьа районе лелабу болх чанхбоахаш ба лаьрххІа оттаяьча планагІа.

Района кхай тІарча станашка хан-ханнахьа хул шоашта юкъе лектораш, халхараш дераш, иллиалархой, музыканташ бола агитбригадаш. Кхашка къахьегарий мукъа ха йолча хана торо л кердача газеташка, журналашка хьажа, сакъердаме книжка деша. Из гІулакх царна вІаштІехьдоаккхаш ба района централни библиотека болхлой ЦечоевгІар Малихани Лизаи, цІеча уголокашка хан-ханнахьа «Молнеш», къахьегьма листокаш арахец библиотекараша Корнгова Лидас, Льянова Фатимас, Абукарова Фатимас, Муртазалиева Кокус, Кожемякина Неллас, кхыбараша.

Ахкан замалахьа кхашка къахьегаршта лаьрхІа бІаь гаргга концерт оттаде лаьрхІа ба культура учрежденей болхлой. Из царна дулургдолаш хІама да. Цу декхарах дика лоархІалу «Октябрь» яхача городской культура Дворецa директор Ф. Кравченко, районни культура ЦІен директор С. Чертоев керте латта агитбригадаш. Хьежаш бараштa везавеннав цхьатарра дика халхавоалаш а илли оалаш а вола «Октябрь» яхача культура Двореца балетмейстер А. Лейноев. Наьха теркам тІаозаш да районни культура ЦІен художественни кулгалхочо М. Цечоева оттадаь халхараш.

Агитбригадашка шоай боккхагІболча новкъосташта уллув латт школай дукха дешархой. Царех ба тІах аьнна халхараш ду Тумгоев Гирихан, Дзейтов Мувса, Мержоева Аьсет, стихаш ешаш вола Мержоев Мовсар, кхыбараш.

Лоацчача юкъа районерча агитбригадаша шовзткъа совгІа концерт оттадаьд «Луч», «Малгобекский», «Советский», М. Горьке цІерагІча, «Ингушский», ГІ. Ахриева цІерагІча, «Кавказ» яхача комсаш лелаеча совхозашка. Агитбригадаша иштта чакхбоах цу боахамашка агитационно-массови болх а. Цунна юкъе лоархІаме моттиг дІалоац КПСС ЦК июльски (1978 ш.) Пленума материалаша, цига новкъоста Л. И. Брежнева даьча къамаьла цара керттера положенеши выводаши дІайовзийтаро.

М. ХАРСИЕВА,
Малгобекски городской культура отдела инспектор.

Дагабувл книжкаш дезараш

Массехк шу мара дац вай республике книжкаш дезарий Ерригроссийски ший лоІамерча общества республиканский отделени вІашагІъелла. Цхьабакъда тахан цун мугІарашка 140 коллективни 15 эзар къаьст-къаьстаи член ва. Духхьал укх шера хьалхарча ялх бетта цун мугІарашта 5 эзар саг тІаккхийттав.

Книжкаш дезарий болам тІа-тІа шерлуш латтара тешал да ший керттера декхар книжкашта пропаганда елга лоархІача цу обществос чакхдоахача гІулакхашка дукхача наха дакъа лоацаш хилар. Иштта массаза а дукха нах вІашагІбетталу йоазонхой Союзои общества активисташеи чакхдоахача книжкай цІейшка. Каст-каста хул общества активисташ Грознерча а республика районашкарча а предприятешка, боахамашка, Грозненски гарнизона бІухой болча тайп-тайпара хІамаш чакхдоахаш.

Иштта дика чакхъяьлар тІема ветеранаш юкъе а болаш, цар бІухой болча яь новкъоста Л. И. Брежнева «ЗІамига лаьттеи» «Юхадийндалари» яхача книжкашта хетаяь дІайихьа сайренаш. Общества балха юкъе йоккха моттиг дІалоац лекционни пропагандо а.

Республика книжкаш дезараштa хьалхашка латтача декхарех ховдам боллаш къамаьл хилар укх деношка чакхъяьннача общества республикански отделене аргІанарча пленуме. Цига къамаьл даьраша къоастадир шоашта карагІдаьннараш а нийслуш дола кхоачамбоацараш дІадахара де дезараш а.

С. ПАРЧИЕВ.

Редактор Т. А. ТЕБОЕВ.

ЧАРАХЬИЙ ТЕРКАМГА!

1978 шера 12 августа денз 15 ноябрга кхаччалца арен а ушалашкарча а оалхазараштa, 9 сентябре денз 30 ноябрга кхаччалца хи тІа лелача оалхазарашта а ахкан-гуйранара чарахьал де мукъа беннаб.

Цхьан чарахьа цкъа араваьлча пачхаьалкхен охотинспекце резервни фондерча территоре тІа лекъарч, кхокхарч, къор-кхокхарч, ушала оалхазараш хІаранех нхипхинел тІехйоацаш е ерригача сезонагІа 50-нел тІехйоацаш йоае бокъо лу.

Чарахьийн чкъаьрий лувцарийн общества приписной боахамашка доаде йиш йолча акхача оалхазарий норма пачхаьалкхен чарахьий инспекцеца барта а йолаш чарахьийн чкъаьрий лувцарийн республикански общества оттаю.

Дека оалхазараш лувца бокъо я пачхаьалкхен чарахьий инспекце беннача мукъагІа 15 августа денз 1979 шера 15 апрелага кхаччалца.

Шинарен кхаьрен денош тем бола денош лоархІ, цу деношка моллагІа тайпа чарахьал де бокъо яц.

Приписной (тІачІоагІдаь) долча чарахьий боахамашка чарахьийн чкъаьрий лувцарийн общества еннача путевкаегІа мара чарахьал леладе йиш яц.

Пачхаьалкхен резервни фонде чарахьал дойт пачхаьалкхен чарахьий инспекце еннача путевкаегІа.

Цхьаккха тайпа а чарахьал де бокъо яц акхача котамашта, моашашта, кІайча гІажашта, кІайча чкъаьрий дуаргашта, колпицашта, гІургІажашта, уларашта, кавказски къортенкашта (тетерев), тотакхашта (дрофашта), стрепета, кроншнепа-малюткана, ира зІок йолча кроншнепа, чхьовкашта, аьрзешта, бирсача оалхазарашта, бовнашта, хенах зІокъеттаргашта, алкхашкашта, бекаргашта, декача а кхыдолча беркатерча а оалхазарашта.

НГІАССР Министрий Советера Пачхаьалкхен чарахьий инспекци.

Хаоттам

Тахан республике Іоллеш, Грозней хувцалуш морхаш а болаш, малхбоалехьара секунда 7 — 12 метр чІоагІа мух болаш, фехьа температура республике 24 — 29, Грозне 27 — 29 градус йовхал хила тарлу.

Кхоанен ломмен цхьацца йолча моттигашка догІа а делхаш, екха а екхаш, къилбаседа-малхбузехьара секундацІа 7 — 12 метр чІоагІа мух а хьекхаш, фехьа температура бийсашка 7 — 12, деношка — хоана 20 — 25, ломма — 23 — 28 градус йовхал хила тарлу.

МЕТЕОСТАНЦИ.

ТЕЛЕВИДЕНИ

10 АВГУСТ.
I ПРОГРАММА

8.00 — «Ха». Информационни программа. 8.35 — Іуйранара гимнастика. 8.55 — «Рязански ложкареш» яха берий ансамбль. 9.25 — «Диалог» яхача телевизионни дукхасерийни художественни фильма 2-гІа сери. 10.30 — Оренбургски Пачхаьалкхен эрсий халкъа хора концерт. 14.30 — Къахьегама никъ харжара лаьрхІа йола телевизионни документальни фильмай программа. 15.45 — «Эрсий мотт». 16.15 — «Объектив». 16.45 — «Минудобрения» яхача Воскресенски производственни объединене къахьегама коллективах йола очерк. 17.15 — «Къоначар кхоллам». 18.00 — Кердадараш. 18.15 — «Деррига а ха лой». Киножурнал. 18.25 — «Пятилетка гІишлош тІа» Нурекски ГЭС. 18.55 — «Телетеатр хьаьший тІаьщаш да». Инде классически ашарийи халхарийи артисташ. 19.40 — КПСС ЦК июльски (1978 ш.) Пленума соцамаш — вахаре! 19.50 — «Диалог» яхача дукхасерийни телевизионни художественни фильма 3-гІа сери. 21.00 — «Ха». Информационни программа. 21.30 — Абая цІерагІча Казахски Пачхаьалкхен академически операй балетай артистий концерт. Чаккхдаьлча — кердадараш.

II ПРОГРАММА

11.00 — «Унахцlена хила лой». 11.30 — «Пионери». Киножурнал. [illegible]

21.30 — Л. Синельников. «Волны над нами» яха телевизионни спектакль.

11 АВГУСТ.
I ПРОГРАММА

8.00 — «Ха». Информационни программа. 8.35 — Іуйранара гимнастика. 8.55 — «Спортивни класс». 9.40 — «Диалог» яхача дукхасерийни телевизионни художественни фильма 3-гІа сери. 10.50 — «Вайна массарна а тоъаргба малх». Кагирхоех дола иллеш. 14.30 — «Экран» яхача объединене документальни фильмай программа. 15.10 — «Шахматни школа». Шахматий исторе тІара, 6-гІа передача. 15.40 — «Стихаш ешаш...». 16.10 — «Москвай москвичаши». 16.40 — В. Крапивин. «Тур бе доалла кІаьнк» яхача телевизионни дукхасерийни спектакла 4-гІеи 5-гІеи сереш. 18.00 — Кердадараш. 18.15 — «ХІара сурта тІа — малх». 18.30 — «Герз дІадаккхар — хано дІадехар». 19.00 — И.-С. Бах. «№ 1 йола бранденбургски концерт». 19.20 — «Ленински комсомола 60 шу дизарга». «Минута молчания» яха художественни фильм. 21.00 — «Ха». Информационни программа. 21.30 — «Живари, мехкарий!». 22.10 — «Джаза говзанчаш». Музыкальни программа. Передача дІахьу композитора Ю. Саульске. Чаккхъяьлча — Кердадараш.

II ПРОГРАММА

16.00 — Іилман-популярни фильм. 16.30 — «Петр Кончаловский» Іилман-популярни фильм. 17.00 — «Юртарча гІишлошта — толаме темпаш (нохчий меттала). 17.10 — «Оптимисты» яха документальни фильм. 17.20 — «Са Дай-мехка сал- [illegible]

ТХА АДРЕС: 364051, г. Грозный, Ленина, 9 (3-гІа этаж). Телефонаш: редактора — 3-44-96; редактора зам. — 3-39-11; бехктохкама секретара — 3-34-38; партийни вахарех культурай отделе — 3-61-46; промышленносте отдела — 3-42-30; юрта боахама отдела — 3-42-28; письмой отдела — 2-80-71; бухгалтере — 2-54-30; корректорске — 2-89-88.

НАШ АДРЕС: 364051, г. Грозный, ул. Ленина, 9 (3-й этаж). Телефоны: редактора — 3-44-96; зам. редактора — 3-39-11; ответственного секретаря — 3-34-38; отделов партийной жизни и культуры — 3-61-46; отдела промышленности — 3-42-30; отдела сельского хозяйства — 3-42-28; отдела писем — 3-74-68; бухгалтерии — 2-54-30; корректорской — 2-89-88.

Газет арадувл шинарей, ереи, шоаттен деношка

СФ05218. «Грозненский рабочий» издательства типографи, Маяковске, 92. Типография издательства «Грозненский рабочий», ул. Маяковского, 92. Заказ № 5828.